BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Anul 133 Sibiu, 15 septembrie şi 1 octombrie 1985 Nr. 35—36 şi 37—38/1985

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

O manifestare de mare amploare a democratismului orînduirii noastre socialiste:

Congresul al III-lea al Consiliilor Populare

În zilele de 10 şi 11 septembrie a. c. s-au desfăşurat în Bucureşti, lucrările celui de al III-lea Congres al consiliilor populare judeţene şi al preşedinţilor consiliilor populare municipale, orăşeneşti şi comunale, manifestare care a determinat o largă participare a tuturor celor care au fost investiţi de obşte să poarte sarcinile conducerii treburilor publice. Între aceştia s-au numărat şi reprezentanţi ai cultelor, în calitatea lor de deputaţi în organele locale ale puterii şi administraţiei de stat.

Congresul a permis desfăşurarea unor temeinice dezbateri în vederea găsirii celor mai bune soluţii care „să imprime un ritm şi mai accelerat dezvoltării şi modernizării economiei naţionale, să adîncească procesul de transformare revoluţionară a societăţii româneşti, să contribuie la creşterea prosperităţii noastre, a tuturora, să ducă, pe un plan mai general, la întărirea independenţei şi suveranităţii patriei".

Lucrările Congresului s-au desfăşurat sub înaltul patronaj al Domnului Nicolae Ceauşescu, preşedintele Republicii Socialiste România. Domnia Sa a rostit cu acel prilej o amplă cuvîntare, în care a arătat între altele că „prin structura şi compoziţia lor, consiliile populare sînt cele mai reprezentative şi democratice organe locale ale puterii de Stat, care asigură o participare largă a oamenilor muncii, a întregului popor la conducerea localităţilor, a întregii activităţi de dezvoltare economico-socială a ţării".

În final, Congresul a adoptat hotărîrea ca magistrala expunere a preşedintelui ţării să fie adoptată ca program al întregii activităţi pe care consiliile populare judeţene, municipale, orăşeneşti şi comunale, comitetele şi birourile executive ale acestora, deputaţii, toţi cetăţenii ţării o vor desfăşura pentru înfăptuirea măreţelor obiective de dezvoltare economico-socială a patriei.

Deschiderea noului an de învăţămînt

Sărbătoare cu o deosebită semnificaţie în viaţa poporului nostru, începutul de an şcolar a fost marcat şi de această dată de prezenţa personală a preşedintelui ţării, Domnul Nicolae Ceauşescu, care împreună cu Doamna Elena Ceauşescu, a luat parte sîmbătă, 14 septembrie 1985, la marea adunare populară desfăşurată în municipiul Iaşi, dedicată acestui eveniment.

În cuvîntarea rostită cu acest prilej, conducătorul ţării a apreciat condiţiile optime care s-au creat învăţămîntului de toate gradele în vederea desfăşurării unei susţinute activităţi de formare a tinerei generaţii în spiritul dragostei de patrie şi popor, al muncii creatoare şi dăruirii pentru cauza păcii în lume.

Adresînd tinerei generaţii chemarea de a se pregăti pentru a putea răspunde mîine cu competenţă îndatoririlor de vrednici cetăţeni ai României socialiste, D-l preşedinte Nicolae Ceauşescu a spus: **„Faceţi totul, dragi prieteni, pentru a vă însuşi cele mai înalte cunoştinţe din toate domeniile! Învăţaţi să fiţi revoluţionari şi patrioţi, să fiţi demni cetăţeni ai României libere şi independente! Învăţaţi, învăţaţi, pentru a putea continua tradiţiile revoluţionare ale poporului român, pentru a asigura permanent, veşnic, demnitatea, libertatea şi existenţa naţiunii noastre socialiste!"**

Şcoala românească a înregistrat mai ales în ultimele două decenii rezultate remarcabile atît sub raportul dotaţiei materiale cît şi al unei activităţi didactice superioare. O realizare deosebită a acestor ani este generalizarea învăţămîntului obligatoriu de 10 ani, iar pe planul instructiv-educativ, îmbinarea strînsă dintre învăţămînt, cercetare şi producţie. Este de remarcat, de asemenea, largul democratism care caracterizează învăţămîntul în patria noastră, porţile şcolii fiind deschise pentru toţi fiii poporului nostru, indiferent de naţionalitate. Se cuvine apoi menţionată gratuitatea învăţămîntului de toate gradele.

Noul an şcolar deschide pentru cadrele didactice şi tineretul studios noi şi luminoase perspective de muncă şi noi succese în valorificarea şi pregătirea profesională, în înfăptuirea celor mai îndrăzneţe visuri şi aspiraţii.

A III-a Adunare a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace

Între 16—18 septembrie 1985, s-au desfăşurat, în Capitală, în localul hotelului „Bucureşti", lucrările celei de a III-a Adunări a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace.

Au luat parte membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, conducătorii cultelor din ţara noastră, profesori de la institutele teologice universitare, directorii seminariilor teologice, vicari şi consilieri, redactori ai revistelor bisericeşti, protopopi, preoţi, stareţi şi stareţe de mănăstiri, alţi slujitori ai cultelor.

Alături de cei amintiţi au fost prezenţi oaspeţi de peste hotare. Astfel, din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor au participat: D-l Uffe Gjérding, secretar pentru Europa al CICARWS; D-l Erick Weingartner, secretar al Comisiei Bisericilor pentru afacerile internaţionale; pr. prof. dr. Ion Bria, secretar pentru relaţiile cu Bisericile Ortodoxe.

Din partea Conferinţei Creştine pentru Pace au luat parte: pastorul dr. Lubomir Mirejovsky, secretar general al C. C. P. şi rev. Hans Joachim Oeffler, vicepreşedinte al C. C. P.

Bisericile ortodoxe au fost reprezentate după cum urmează:

— Biserica Ortodoxă Rusă, prin Î. P. S. Mitropolit Serghie de Odesa şi Kersonez; prot. Victor Petliucenko, diacon Nicolai Pritula.

— Biserica Ortodoxă Iugoslavă, prin: Î. P. S. Mitropolit Iovan de Zagreb şi protos. Mitrofan Kodic, director de seminar teologic.

— Biserica Ortodoxă Bulgară, prin Arhim. Kiril Hristov.

— Biserica Ortodoxă din Cehoslovacia, prin Î. P. S. Mitropolit Dorotei Filipp şi prot. Iaroslav Suvarsky.

— Biserica Ortodoxă din Finlanda, prin Î. P. S. Mitropolit Johannes Rinne de Helsinki.

De la Vatican au luat parte: Mons. Eleuterio — Francesco Fortino şi Mons. Salvatore Scribano, amîndoi activînd în cadrul Secretariatului pentru Unitatea creştină.

Din partea Federaţiei Luterane Mondiale au fost prezenţi: D-l Episcop Kaldy Zoltan, preşedinte; dr. Amza Lema, delegat al Secretarului general; D-l Georg Pospfay, consilier în Departamentul pentru Studii şi Documentare.

Alţi delegaţi de peste hotare:

Dr. Olof Sundby, primat al Bisericii Luterane din Suedia; D-l Willy Moret, vicepreşedinte al Adunării Evanghelice din Elveţia; D-l Ludwig Grosse, superintendent al Bisericii Luterane din R. D. G.; Dr. Helmut Hild, delegat al preşedintelui Consiliului evanghelic al Bisericilor din R. F. G.; D-l Joachim Gurt, secretar general al Alianţei Reformate din R. F. G.; D-l Ernst Schrupp, director onorific al Şcolii biblice din Widenest, R. F. G.; D-l Episcop dr. Joachim Heubach, al Bisericii Luterane din Böckenburg, R. F. G.; D-l Giorgio

(Continuare în pag. a 2-a)

TELEGRAMĂ

Excelenţei Sale
Domnului NICOLAE CEAUŞESCU
Preşedintele Republicii Socialiste România

Mult stimate Domnule Preşedinte,

Întruniţi în Adunarea consacrată dezarmării şi păcii, cu tema: „Pacea înseamnă astăzi însăşi viaţa planetei noastre", desfăşurată la Bucureşti, în zilele de 16, 17 şi 18 septembrie 1985, conducătorii şi reprezentanţii cultelor din Republica Socialistă România, avînd alături şi reprezentanţi ai unor Biserici şi organizaţii religioase internaţionale, îşi exprimă deosebita preţuire pentru neobosita activitate pe care Domnia Voastră, mult stimate şi iubite Domnule Preşedinte Nicolae Ceauşescu, o depuneţi, de două decenii, în fruntea statului, cu dăruire şi înflăcărare patriotică, pentru ridicarea continuă a ţării pe culmi tot mai înalte de progres şi civilizaţie, pentru apărarea păcii şi vieţii pe pămînt, pentru dezarmare generală şi, în primul rînd dezarmare nucleară, pentru colaborare şi înţelegere între oameni, între toate popoarele lumii.

Propunerile, iniţiativele şi acţiunile Domniei Voastre în problemele cardinale ale contemporaneităţii, consacrate păcii pe planeta noastră, Vă conferă prestigiu, stimă şi respect în întreaga lume. Popoarele iubitoare de pace, forţele progresiste de pretutindeni dau cea mai înaltă apreciere energiei şi consecvenţei cu care militaţi pentru lichidarea stărilor conflictuale şi de încordare, pentru abolirea politicii de forţă şi dictat, pentru soluţionarea tuturor litigiilor numai pe calea tratativelor, pentru eradicarea subdezvoltării şi instaurarea unei noi ordini economice internaţionale.

România înfăţişează astăzi lumii chipul demn al unei ţări libere şi independente, care, afirmîndu-se tot mai mult ca luptătoare dîrză pentru măreaţa cauză a păcii şi progresului, a asigurării dreptului fundamental al tuturor oamenilor şi popoarelor la existenţă paşnică, la viaţă, şi-a redus cheltuielile militare în favoarea creşterii bugetelor destinate dezvoltării economico-sociale a patriei, învăţămîntului, ştiinţei şi culturii.

Noua şi strălucita Dumneavoastră iniţiativă de pace, concretizată în Apelul pentru dezarmare şi pace al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste adresat partidelor şi organizaţiilor democratice, guvernelor, tuturor popoarelor din ţările europene, din Statele Unite şi Canada, exprimă încă o dată, hotărîrea unanimă a întregului nostru popor de a conlucra cu toate statele şi popoarele pentru oprirea cursei înarmărilor pe pămînt şi prevenirea ei în spaţiul cosmic, pentru instaurarea în întreaga lume a unui climat de încredere, securitate, colaborare şi pace.

Animaţi de convingerea că înflăcăratele Dumneavoastră îndemnuri la raţiune şi luciditate, chemarea pe care o adresaţi tuturor statelor şi popoarelor de a se înfăptui dezarmarea şi, în primul rînd, dezarmarea nucleară, constituie singura alternativă pentru salvgardarea păcii, călăuziţi de învăţăturile noastre religioase, noi, conducătorii şi reprezentanţii cultelor din România, împreună cu distinşii oaspeţi de peste hotare, am adresat un stăruitor Apel către Organizaţia Naţiunilor Unite, către Bisericile şi organizaţiile religioase internaţionale pentru a mobiliza forţele progresiste, toţi oamenii iubitori de bine de pretutindeni la acţiune unită pentru oprirea cursei înarmărilor şi înlăturarea primejdiei nucleare, pentru pace şi înţelegere între oameni şi popoare.

Într-o impresionantă atmosferă de responsabilitate şi solidaritate, manifestîndu-şi profunda gratitudine pentru condiţiile de deplină libertate religioasă, conducătorii şi reprezentanţii cultelor din România, dînd glas voinţei unanime a credincioşilor lor, în deplin consens cu toţi fiii patriei, îşi reînnoiesc legămîntul ca, urmînd luminosul Dumneavoastră exemplu, să contribuie cu întreaga lor capacitate şi dăruire la făurirea unei Românii tot mai prospere, la statornicirea relaţiilor de încredere, colaborare şi respect reciproc între toate naţiunile lumii, la triumful păcii, care înseamnă astăzi însăşi viaţa pe planeta noastră.

ADUNAREA CULTELOR DIN ROMÂNIA
PENTRU DEZARMARE ŞI PACE

Bucureşti, 16—18 septembrie 1985

APELUL

Adunării Cultelor din Republica Socialistă România către toate Bisericile şi organizaţiile religioase internaţionale

Preocupaţi de apărarea vieţii pe planeta noastră, adînc îngrijoraţi de intensificarea fără precedent a cursei înarmărilor, conducătorii şi reprezentanţii Cultelor din România, avînd alături şi personalităţi ale vieţii religioase de peste hotare, s-au întrunit, din nou, la Bucureşti, în zilele de 16, 17, şi 18 septembrie 1985, într-o amplă Adunare consacrată dezbaterii problemelor dezarmării şi păcii.

Examinînd cu luciditate şi responsabilitate situaţia internaţională actuală, participanţii la adunare au evidenţiat că omenirea se găseşte astăzi într-un moment de răscruce pentru existenţa sa. Nicicînd în îndelungata sa istorie, lumea nu s-a aflat într-o situaţie atît de gravă, fiind confruntată cu un ansamblu de probleme deosebit de complexe, bîntuită de furia unor adevărate uragane economice, politice şi militare, care produc suferinţe adînci, teamă şi neîncredere între oameni şi popoare. Dar factorul ce întreţine şi amplifică îngrozitorul coşmar al omenirii îl constituie cursa aberantă a înarmărilor, şi în primul rînd acumularea de noi stocuri de armament nuclear, alocarea unor sume tot mai mari din bugetele naţionale pentru perfecţionarea armamentelor, sporirea efectivelor militare, amplasarea de noi rachete nucleare pe continentul european, militarizarea spaţiului cosmic.

Deturnînd şi irosind uriaşe resurse materiale şi umane, cursa înarmărilor afectează profund economia mondială, prejudiciază eforturile de dez-

(Continuare în pag. a 2-a)

ADUNAREA CULTELOR DIN ROMÂNIA PENTRU DEZARMARE ŞI PACE

Bucureşti, 16—18 septembrie 1985

A III-a Adunare a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace

APELUL

Adunării Cultelor din Republica Socialistă România către toate Bisericile şi organizaţiile religioase internaţionale

(Continuare din pag. 1)

voltare naţională, modifică volumul şi orientarea schimburilor de valori, frînează cooperarea între state şi împiedică instaurarea unei ordini economice internaţionale pe o bază mai echitabilă. Totodată, cursa înarmărilor menţine şi încurajează folosirea forţei şi ameninţării cu forţa în raporturile dintre state, sporeşte tensiunea între ţări şi popoare, generează noi stări conflictuale, subminînd astfel pacea şi securitatea internaţională. Înarmările nucleare măresc şi mai mult pericolul unui nou război mondial, care, în actualele condiţii, s-ar transforma, inevitabil, într-un cataclism universal, ce ar distruge cuceririle civilizaţiei umane, însăşi viaţa pe planeta noastră. Iniţierea şi punerea în practică a unor programe de militarizare a spaţiului cosmic agravează şi mai mult instabilitatea şi încordarea internaţională, creează premisele intensificării cursei înarmărilor, accentuînd pericolul declanşării unei catastrofe nucleare, cu consecinţe inimaginabile pentru existenţa umană.

În acest context, problema fundamentală a epocii noastre o constituie oprirea cursei înarmărilor şi trecerea neîntîrziată la adoptarea unor măsuri concrete de dezarmare, şi în primul rînd de dezarmare nucleară. Aceasta pune pregnant în evidenţă rolul popoarelor, al forţelor progresiste, al tuturor oamenilor doritori de bine de pretutindeni care, dincolo de convingerile filozofice şi politice, de credinţele lor religioase, sînt chemaţi, astăzi, mai mult ca oricînd, să-şi unească eforturile şi să militeze activ pentru înlăturarea pericolului de război, instaurarea unui climat de încredere, destindere, cooperare şi pace în lume.

Poporul român, consecvent vocaţiei sale de pace, dovedită statornic de-a lungul istoriei, şi-a exprimat, în nenumărate rînduri, şi mai ales astăzi, prin ample şi vibrante manifestări, hotărîrea fermă de a acţiona pentru făurirea unei lumi mai bune şi mai drepte, fără arme şi fără războaie, pentru apărarea dreptului fundamental al oamenilor la viaţă, la muncă liberă şi paşnică.

România, prin iniţiativele, propunerile şi acţiunile strălucite ale Preşedintelui Nicolae Ceauşescu, şi-a cucerit o largă reputaţie internaţională, ca ţară care militează neabătut pentru cauza păcii în lume, pentru găsirea celor mai eficiente căi şi mijloace de soluţionare a oricăror conflicte şi litigii între state numai pe cale paşnică, prin tratative pentru înlăturarea definitivă a războiului din viaţa societăţii umane.

Noua acţiune românească de pace, iniţiată de Preşedintele Nicolae Ceauşescu şi concretizată în recentul APEL pentru dezarmare şi pace al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, reafirmă cu putere dorinţa fierbinte a poporului român de a trăi într-o lume a păcii şi colaborării, precum şi voinţa sa nestrămutată de a-şi spori eforturile, împreună cu celelalte naţiuni, pentru oprirea cursei înarmărilor şi realizarea dezarmării, pentru apărarea vieţii şi păcii în lume.

Exprimîndu-şi adeziunea unanimă la APELUL Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, reprezentanţii Cultelor religioase din România, împreună cu întregul popor român, consideră drept o datorie de conştiinţă de a-şi aduce contribuţia, în formele şi cu mijloacele de care dispun, la promovarea cauzei dezarmării şi salvgardarea păcii pe planeta noastră.

Cultele din România, potrivit învăţăturilor lor de credinţă, după care apărarea păcii — care astăzi înseamnă apărarea vieţii însăşi — constituie o misiune şi o îndatorire sacră, sînt ferm hotărîte să nu-şi precupeţească eforturile pentru a face ca în politica internaţională să triumfe raţiunea, să se pornească de la necesitatea asigurării dreptului fundamental al oamenilor la existenţă, la dezvoltare liberă şi demnă, la pace şi continua lor propăşire spirituală şi materială.

Ne adresăm tuturor Bisericilor, organizaţiilor religioase internaţionale cu Apelul fierbinte de a ne uni forţele, a ne intensifica acţiunile pentru realizarea unui climat de pace, bună înţelegere şi colaborare, pentru înlăturarea pericolului unui război nuclear care pune în pericol însăşi viaţa pe planeta noastră.

Identificîndu-ne cu aspiraţiile şi idealurile nobile ale umanităţii, conştienţi de înalta noastră responsabilitate înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, adresăm apelul către toate statele membre ale Organizaţiei Naţiunilor Unite, la însuşi acest forum cu vocaţie universală, să facă totul pentru a mobiliza popoarele, factorii de decizie politică, la lupta unită pentru dezarmare şi pace, pentru edificarea unei lumi mai drepte şi mai bune, în care fiecare naţiune să se poată dezvolta liber şi independent.

Să cerem conducătorilor Uniunii Sovietice şi Statelor Unite ale Americii să depună toate eforturile pentru ca negocierile de la Geneva în problema armamentelor nucleare şi opririi militarizării Cosmosului, să ducă la realizarea unor acorduri corespunzătoare, vizînd încetarea amplasării rachetelor nucleare în Europa, trecerea la retragerea celor existente, pînă la eliminarea lor completă, oprirea experienţelor nucleare şi renunţarea la orice acţiune de militarizare a Cosmosului.

Să cerem tuturor statelor să iniţieze măsuri pentru înghetarea cheltuielilor militare, reducerea treptată a acestora, precum şi a efectivelor militare, iar fondurile, astfel eliberate, să fie folosite pentru impulsionarea dezvoltării economico-sociale şi ajutorarea ţărilor sărace, pentru fertilizarea pămîntului şi nu pentru distrugerea lui.

Să ne unim glasurile cu toţi oamenii de bună credinţă din lume şi prin acţiunile noastre comune să determinăm „transformarea săbiilor în pluguri", să facem ca pacea şi înţelegerea să se instaureze pe tot pămîntul, ştiind că numai în pace oamenii se pot bucura de fericirile vieţii!

MOŢIUNEA

Adunării Cultelor din Republica Socialistă România, Consiliului Naţional al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste

În unanimitate de gînd, simţire şi voinţă cu întregul nostru popor, mobilizaţi de noua iniţiativă de pace a Preşedintelui Nicolae Ceauşescu, concretizată în CHEMAREA şi APELUL Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, conducătorii şi reprezentanţii Cultelor religioase din România s-au întrunit la Bucureşti, în zilele de 16, 17 şi 18 septembrie 1985, într-o însufleţită Adunare consacrată păcii şi dezarmării.

În aceste momente, cînd omenirea este grav ameninţată în însăşi existenţa ei de primejdia unui cataclism nuclear, România, Preşedintele Nicolae Ceauşescu, adresează conducătorilor de stat, un nou şi vibrant Apel la raţiune, la abţinerea de la orice act care ar putea periclita pacea, chemînd, în acelaşi timp, toţi oamenii şi popoarele să-şi unească eforturile în vederea opririi cursei înarmărilor şi a pregătirilor de război. Prin această nouă şi strălucită iniţiativă de pace, România face, încă o dată, dovada înaltei sale responsabilităţi faţă de soarta poporului român şi destinele omenirii.

Conştienţi de pericolul grav pe care îl reprezintă pentru viaţa planetei cursa aberantă a înarmărilor nucleare, călăuziţi de învăţăturile noastre religioase, noi, conducătorii şi reprezentanţii cultelor din România, dînd glas sentimentelor şi voinţei tuturor credincioşilor, sprijinim cu fermitate ideile mobilizatoare expuse în Apelul şi Chemarea Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, care exprimă hotărîrea întregului popor român de a milita pentru apărarea vieţii, salvgardarea păcii, pentru dezarmare, buna înţelegere şi colaborare între toate naţiunile lumii.

Adeziunea noastră deplină la noile iniţiative de pace ale României, ale Preşedintelui Nicolae Ceauşescu, se întemeiază pe convingerea că numai acţiunea unită şi fermă a popoarelor poate împiedica declanşarea unei catastrofe nucleare. Este necesar ca toate statele şi popoarele, forţele progresiste de pretutindeni să acţioneze astfel, încît minunatele cuceriri ale geniului uman, ale ştiinţei şi tehnicii moderne să fie puse exclusiv în slujba omului, să contribuie la consolidarea păcii şi nu la distrugere şi războaie. De aceea, într-o unică vrere cu întregul popor, noi, reprezentanţii cultelor din România, ne angajăm cu toată fiinţa în slujirea idealurilor nobile ale păcii şi înţelegerii între popoare, respingem cu hotărîre orice argumente care ar încerca să justifice continuarea nesăbuitei curse a înarmărilor, militarizarea spaţiului cosmic şi cerem să primeze raţiunea, luciditatea şi să se acţioneze acum, pînă nu este prea tîrziu, pentru a se îndepărta pericolul unui nou război, care nu ar avea nici învinşi, nici învingători, ci ar distruge tot ceea ce e viaţă pe pămînt.

Vrem ca toţi oamenii să trăiască în pace şi să se poată bucura de darul vieţii, iar pămîntul şi întreaga creaţie a lui Dumnezeu să fie ferite de distrugere, pentru ca omenirea să-şi poată împlini, astfel, propria ei menire.

Ne exprimăm încrederea că noile acţiuni pentru dezarmare şi pace ale României, care se bucură de o largă audienţă internaţională, vor determina afirmarea şi mai puternică a idealurilor nobile ale omenirii contemporane şi vor contribui la instaurarea unui climat de pace, securitate şi colaborare între oameni şi popoare.

Reafirmîndu-şi adeziunea la Apelul pentru dezarmare şi pace al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, slujitorii Cultelor religioase din întreaga ţară vor continua să sprijine, cu toate mijloacele de care dispun, înfăptuirea măreţului program de pace iniţiat de România, de Preşedintele Nicolae Ceauşescu, şi vor acţiona şi pe viitor, strîns uniţi, pentru promovarea binelui şi propăşirea poporului român, pentru realizarea dezideratului suprem al omenirii — apărarea vieţii şi a păcii pe pămînt.

ADUNAREA CULTELOR DIN ROMÂNIA PENTRU DEZARMARE ŞI PACE

Bucureşti, 16—18 septembrie 1985

(Continuare din pag. 1)

Bouchard, preşedinte al Bisericii valdensiene din Italia; D-l Dieter Gherman, secretar general al Asociaţiei internaţionale pentru libertatea religioasă; D-l Pierre Lanares, Editor al revistei „Conştiinţă şi Libertate", primsecretar general al Asociaţiei Internaţionale pentru libertatea religioasă; D-l Gianfranco Rossi, secretar general al Asociaţiei Internaţionale pentru Apărarea libertăţii religioase; Dr. Knud Wumpelman, secretar general al Federaţiei Baptiste din Europa; Dr. Josef Horok, vicepreşedinte al Alianţei Baptiste Mondiale; dr. Ray Hughes, vicepreşedinte al Conferinţei Penticostale Mondiale; dr. Billy Graham, evanghelist din S. U. A.

Deschiderea lucrărilor a fost precedată de un scurt serviciu religios.

Întîistătătorul Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a rostit apoi o cuvîntare în care a exprimat îngrijorarea pe care o împărtăşesc toţi slujitorii şi credincioşii cultelor din patria noastră, faţă de agravarea situaţiei internaţionale, ca urmare a ultimelor evoluţii survenite în escaladarea cursei înarmărilor.

„La eforturile pe care omenirea însetată de pace le face pentru a-şi salva viaţa — a arătat Prea Fericirea Sa — marile puteri au răspuns cu pregătiri febrile pentru desăvîrşirea unor sisteme de acţiuni militare în spaţiul cosmic".

Datorită unor astfel de măsuri, pericolul declanşării unui război nuclear a sporit şi mai mult. Întreaga omenire este ameninţată cu distrugerea. „Pentru a evita un asemenea deznodămînt — a precizat Întîistătătorul Bisericii noastre — omenirea are datoria sacră să facă uz de dreptul său de a trăi, de dreptul său la existenţă, de dreptul său la viaţă".

În contextul dat, cultele religioase trebuie să se înscrie, prin slujitorii şi credincioşii lor, în rîndurile propovăduitorilor şi făcătorilor de pace. A III-a Adunare a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace tocmai rostul acesta înalt îl slujeşte — a arătat Prea Fericirea Sa.

În continuare a luat cuvîntul Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului care a expus tema: „Pacea înseamnă astăzi însăşi viaţa planetei noastre".

Înfăţişînd tabloul unei lumi confruntate cu cel mai mare pericol din cîte au existat vreodată, Î. P. S. Sa a arătat că preocuparea de căpătîi a zilelor noastre este salvgardarea cauzei păcii, a instaurării unui climat de înţelegere, încredere şi colaborare între oameni şi popoare. Potrivit credinţei comune a tuturor cultelor, pămîntul ne-a fost dat ca o grădină a Edenului să-l lucrăm şi să-l păzim (Facere 2, 15), iar viaţa este bunul cel mai de preţ dăruit de Dumnezeu pe care trebuie să o apărăm de orice ar primejdui-o, neuitînd o clipă că Iisus Hristos Domnul s-a întrupat ca lumea viaţă să aibă şi încă din belşug (In. 10, 10)".

Alăturîndu-ne celor care militează pentru pace — a arătat în continuare Î. P. S. Sa, ne înrolăm de fapt în marea acţiune de apărare a păcii în care se află angajat cu toată fermitatea întregul nostru popor.

Întruchipînd aspiraţiile şi interesele fundamentale ale cetăţenilor patriei noastre, preşedintele României, Domnul Nicolae Ceauşescu, cheamă în acest moment de răscruce din viaţa planetei, la o largă colaborare internaţională, pentru reluarea cursului destinderii, pentru dezarmare şi pace, la încetarea fără întîrziere a cursei aberante a înarmărilor, la trecerea la măsuri eficiente de dezarmare şi, în primul rînd, la dezarmarea nucleară, la făurirea unei lumi fără arme şi fără războaie.

Slujitorii cultelor, împreună cu credincioşii, ca fii ai paşnicului nostru popor — a precizat Î. P. S. Sa — răspunde cu adeziune totală acestei vibrante chemări, îndemnaţi fiind din adîncul cugetului de conştiinţa împlinirii misiunii noastre religioase, de conştiinţa că sîntem răspunzători pentru viaţa şi pentru pacea lumii atît în faţa lui Dumnezeu, cît şi în faţa oamenilor".

Fireşte, că şi în această direcţie, a angajării în slujirea cauzei păcii, cultele vor acţiona cu mijloacele lor specifice şi de pe poziţia lor religioasă tradiţională.

„Întreaga noastră slujire: rugăciunea, reflecţia teologică, propovăduirea cuvîntului, scrisul, ţinuta şi exemplul personal, toate să fie închinate cu energie — a îndemnat Î. P. S. Mitropolit Nicolae — edificării şi apărării păcii şi vieţii, prin lupta susţinută pentru dezarmare şi, în primul rînd, dezarmarea nucleară. Să milităm toţi pentru producerea unei mutaţii radicale din direcţia înarmării în direcţia unei dezarmări controlate şi treptate, pentru ca, în final, omenirea să fie eliberată de orice ameninţare şi teroare, iar pacea să devină climatul firesc al dezvoltării vieţii şi al pregătirii împărăţiei lui Dumnezeu în inimi şi între oameni, care este „dreptate, pace şi bucurie în Duhul Sfînt", cum zice Apostolul (Rom. 14, 17)".

Evidenţiind necesitatea instaurării în lume a unei noi ordini economice şi etice, fără de care este de neconceput edificarea şi statornicirea unui climat de pace, destindere, cooperare şi securitate în Europa şi în întreaga lume, Î. P. S. Sa a arătat că la făurirea acestui climat sîntem cu toţii chemaţi. „În ceea ce ne priveşte, ca slujitori ai cultelor religioase, avem misiunea, prin însăşi natura vocaţiei noastre, de a vesti pacea, dar şi mai mult, de a acţiona potrivit Evangheliei ca: „făcători de pace" (Mt. 5, 9). În acest scop, avem datoria de a cultiva în sufletul credincioşilor o conştiinţă nouă, care să instaureze noi relaţii între oameni şi popoare, relaţii de respect reciproc, de armonie, de întrajutorare, de cooperare generală, de consens în apărarea valorilor sacre ale umanităţii, fundament al tuturor acestora fiind iubirea şi dreptatea".

După susţinerea referatului de către Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a urmat o scurtă pauză, iar la reluarea lucrărilor în plen au luat cuvîntul reprezentanţi ai cultelor din ţară şi oaspeţi de peste hotare, dînd glas voinţei lor unanime de a se dedica nobilei slujiri a păcii.

În cursul după amiezii, începînd cu ora 16, lucrările Adunării cultelor s-au desfăşurat în cadrul celor patru secţiuni, unde au fost dezbătute următoarele teme:

Secţiunea I: — *„Pacea şi înţelegerea între oameni şi popoare, misiune de înaltă răspundere a cultelor religioase".*

Secţiunea a II-a: — *„Contribuţia cultelor religioase din România la înfăptuirea politicii de pace şi dezarmare, în primul rînd, de dezarmare nucleară în Europa şi în întreaga lume, promovată de România, de preşedintele Nicolae Ceauşescu".*

Secţiunea a III-a: — *„Activitatea cultelor religioase pentru realizarea unei noi ordini economice internaţionale".*

Secţiunea a IV-a: — *„Preocuparea cultelor religioase pentru statornicirea unui climat de destindere, cooperare şi securitate în Europa".*

În urma discuţiilor purtate asupra acestor teme, la sfîrşit au fost formulate concluzii pentru fiecare secţiune.

Marţi, 17 septembrie a. c. lucrările s-au desfăşurat în plen, continuînd luările de cuvînt din partea delegaţilor şi a oaspeţilor de peste hotare.

La ora 19 a avut loc un concert dat de corala Patriarhiei Române, în sala de conferinţe a Hotelului „Bucureşti". În program au fost înscrise piese, din repertoriul autohton şi străin, dedicate păcii.

Miercuri, 18 septembrie a. c., în cursul dimineţii, au continuat luările de cuvînt, în plen, iar după o scurtă pauză, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a prezentat următoarea sinteză a concluziilor lucrărilor Adunării:

În urma discuţiilor asupra temei principale: *„Pacea înseamnă astăzi însăşi viaţa planetei noastre"*, în cele patru subteme şi în baza rapoartelor celor patru secţiuni, s-au desprins următoarele concluzii:

1. — În cadrul secţiunii I-a care a aprofundat tema: „Pacea şi înţelegerea între oameni şi popoare; misiune de înaltă răspundere a Cultelor religioase", vorbitorii şi-au manifestat îngrijorarea faţă de noile pericole care ameninţă azi pacea şi viaţa pe planeta noastră, prin intensificarea înarmărilor nucleare şi militarizarea spaţiului cosmic şi şi-au exprimat adeziunea unanimă la noile iniţiative de pace ale Preşedintelui României, Nicolae Ceauşescu şi la recentul APEL pentru dezarmare şi pace al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, precum şi hotărîrea lor fermă de a face tot ce depinde de ele, în strînsă unitate cu întregul popor, pentru triumful cauzei păcii şi înţelegerii în lume.

Toţi vorbitorii au arătat că situaţia actuală gravă existentă pe glob, de supraînarmare nucleară, cu toate consecinţele ei dezastruoase şi deosebit de periculoase, contravine flagrant voinţei creatoare a lui Dumnezeu şi operei divine de restaurare şi împăcare a lumii în Hristos. Pentru toţi pacea este vieţuirea tuturor oamenilor şi popoarelor în înţelegere unii cu alţii, bazată pe dreptate, respect reciproc, egalitate şi independenţă, dar ea este şi dar de sus care întăreşte şi sprijină această năzuinţă firească a tuturor oamenilor.

În noul climat de libertate din patria noastră, Cultele din România, conştiente de menirea şi responsabilitatea ce le revin, au adus şi aduc o importantă contribuţie la promovarea în rîndul credincioşilor a idealurilor şi aspiraţiilor de pace şi înţelegere în întreaga lume. Puternic angajate în această susţinută luptă pentru pace de mai bine de trei decenii, acumulînd o bogată experienţă, susţinute de recenta „Chemare" a Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste de intensificare a luptei pentru dezarmare şi pace, Cultele sînt ferm hotărîte să se mobilizeze exemplar şi să dea un nou impuls întregii lor activităţi pentru triumful cauzei păcii şi înţelegerii, prin toate mijloacele lor specifice.

Condamnînd cu hotărîre escaladarea cursei înarmărilor nucleare, militarismul, ameninţarea cu forţa şi războiul ca mijloace de soluţionare a diferendelor şi problemelor lumii contemporane, Cultele luptă în acelaşi timp împotriva temerii şi resemnării, întreţinînd în suflete credinţa şi speranţa în biruinţa finală a forţelor păcii şi ale vieţii.

Solidare cu întregul popor iubitor de pace, Cultele îşi unesc glasurile pentru a spune un NU hotărît cursei nesăbuite a înarmărilor nucleare, amplasării de noi rachete şi militarizării spaţiului cosmic şi sprijină cu toate forţele iniţiativele şi propunerile româneşti pentru dezarmare şi pace şi se angajează cu toate mijloacele lor specifice pentru edificarea unei lumi a păcii şi buneiînţelegeri pe planeta noastră.

2. — Adîncind tema: „Contribuţia cultelor religioase din România la înfăptuirea politicii de pace şi dezarmare, în primul rînd, de dezarmare nucleară în Europa şi în întreaga lume, promovată de România, de Preşedintele Nicolae Ceauşescu", participanţii la discuţii din secţia a II-a şi-au manifestat profunda lor îngrijorare în faţa pericolului deosebit de grav pe care-l reprezintă armamentul nuclear, acumulat în cantităţi ce pot distruge de cîteva ori omenirea.

S-a evidenţiat faptul că deşi în ultimii ani s-au purtat tratative îndelungate şi s-au adoptat numeroase rezoluţii referitor la dezarmare, totuşi, din păcate, cursa înarmărilor nu numai că n-a încetat, dar a căpătat proporţii fără precedent. O intensificare a cursei înarmărilor a fost marcată prin amplasarea de noi rachete cu rază medie de acţiune în Europa, ca şi prin adoptarea unor măsuri de militarizare a spaţiului cosmic.

Cheltuielile militare au atins, la ora actuală, proporţii exorbitante. În 1985 acestea se apropie de fabuloasa cifră de 1000 milioane de dolari. Uriaşe resurse materiale şi umane sînt deturnate sistematic spre scopuri militare neproductive.

Luînd în considerare această situaţie gravă care s-a creat, toţi participanţii la dezbateri au subliniat că oprirea cursei înarmărilor se impune ca o necesitate de maximă urgenţă. Acum, pînă nu este prea tîrziu, toate popoarele, guvernele, toţi oamenii doritori de bine de pretutindeni, indiferent de rasă sau religie, trebuie să acţioneze în modul cel mai hotărît pentru a se pune capăt înarmărilor şi a se trece neîntîrziat la dezarmarea generală şi, în primul rînd, la dezarmarea nucleară.

Vorbitorii şi-au exprimat adeziunea unanimă faţă de propunerile ţării noastre, personal ale Domnului Preşedinte Nicolae Ceauşescu, cuprinse în recentul APEL pentru dezarmare şi pace al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, adresat partidelor şi organizaţiilor democratice, guvernelor tuturor popoarelor din ţările europene, din Statele Unite ale Americii şi Canada, de înghetare a cheltuielilor militare şi reducere anuală a acestora cu 5—10 la sută, şi de reducere a efectivelor trupelor, chiar din anul acesta, cu 10 la sută, ale ţărilor aparţinînd celor două alianţe militare şi ale celorlalte ţări.

(Continuare în pag. a 4-a)

De la Tribuna celei de a III-a Adunări a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace

I. P. S. Mitropolit TEOCTIST al Moldovei şi Sucevei:

În îndelungata sa experienţă, omenirea n-a fost niciodată ca în zilele noastre, în situaţia de a alege hotărît şi cu curaj viaţa. Conştienţi de acest moment hotărîtor, împreună cu slujitorii sfintelor altare de la parohii şi mănăstiri, laolaltă cu bunii credincioşi ortodocşi români din Moldova şi Bucovina, rugăciunile stăruitoare pentru pace le însoţim şi cu îndrumări, conferinţe preoţeşti şi hotărîre statornică de a sprijini acţiunile poporului nostru pentru îndreptare spre o cît mai urgentă dezarmare, spre continuarea dialogului şi spre o înţeleaptă chibzuinţă a cheltuielilor militare. Cu tăria „nădejdii vii" (I Petru 1, 3) în suflete, am răspuns asemeni tuturor fiilor patriei noastre, la Apelul pentru dezarmare şi pace al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, la îndemnurile mult stimatului preşedinte al României, domnul Nicolae Ceauşescu, Erou al Păcii, şi într-un cuget şi o simţire ne străduim pentru înfăptuirea grabnică a căilor care să ducă spre înţelegere, apropiere, colaborare, prietenie şi încredere. Sîntem convinşi că, unindu-ne eforturile pe un asemenea drum, omenirea îşi va afla făgaşul ei firesc de dezvoltare, de folosire a minunatelor mijloace ale ştiinţei şi tehnicii de care să se bucure toţi fiii globului pămîntesc, în lumina marilor adevăruri predicate de noi: „dreptate, pace şi bucurie în Duhul Sfînt" (Romani 14, 17).

Î. P. S. Mitropolit NESTOR al Olteniei:

Stă în puterea şi capacitatea noastră, a tuturor oamenilor iubitori de bine de pretutindeni, a forţelor progresiste şi a popoarelor din lumea întreagă, ca exprimîndu-ne voinţa hotărîtă de pace, dreptate şi adevăr, independenţă şi suveranitate, să determinăm pe cei ce deţin destinele omenirii să procedeze de urgenţă la transformarea arsenalelor atomice în grînare, a rachetelor nucleare în pîinea cea de toate zilele, a bombei cu neutroni în medicamente, a centrelor militare agresive în instituţii social-culturale. Prin aceasta se va împlini proorocia lui Isaia de a preface „săbiile în pluguri" şi de a se instaura pacea pe tot pămîntul, ştiind că lucrînd pentru pace, ne vom bucura de fericirea păcii, promisă nouă de Domnul Iisus Hristos şi fiii lui Dumnezeu ne vom chema (Matei 5, 9).

Voinţa noastră de pace să triumfe pe faţa pămîntului!

Î. P. S. Arhiepiscop ADRIAN al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Occidentală:

În timpul întîlnirilor şi discuţiilor pe care le-am avut cu clericii şi credincioşii ortodocşi români sau de alte naţionalităţi din Europa Occidentală, cu clericii şi credincioşii altor confesiuni, cu bucurie şi satisfacţie am constatat că patria mea este cunoscută şi apreciată de aceştia datorită importantelor şi nobilelor sale iniţiative şi acţiuni pentru pace. De asemenea, am constatat că cele 14 culte din România sînt cunoscute şi apreciate în Occident şi ca urmare a hotărîrii şi voinţei cu care sprijină forţele iubitoare ale păcii, a consecvenţei de care dau dovadă în iniţierea unor acţiuni proprii, consacrate dezarmării şi păcii.

P. S. Episcop IOAN ROBU, Conducătorul Arhiepiscopiei Romano-Catolice — Bucureşti:

Noi, preoţii catolici din România, împreună cu întreaga Biserică Romano-Catolică, în dubla noastră calitate de credincioşi şi buni cetăţeni ai patriei, conştienţi de faptul că menirea oamenilor pe pămînt este de a trăi şi a se bucura în pace de roadele muncii lor şi de bogăţiile cu care Dumnezeu a înzestrat planeta noastră, cerem ca bogăţiile pămîntului şi realizările inteligenţei umane să nu fie folosite spre distrugerea omenirii, ci spre fericirea şi prosperitatea ei. Sprijinim toate propunerile şi iniţiativele României destinate realizării acestor măreţe obiective.

Prezidiul celei de a III-a Adunări a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace

Aceasta este şi rugăciunea pe care o înălţăm, noi preoţii, împreună cu credincioşii pe care îi păstorim, adorîndu-L pe Dumnezeu: „Trimite, Doamne, Duhul Păcii şi al Iubirii în inimile oamenilor, spre a domni pacea împărăţiei Tale pe pămînt".

P. S. Episcop JAKAB ANTAL, Conducătorul Episcopiei Romano-Catolice — Alba Iulia:

Cugetul nostru, nervii şi sentimentele noastre, cu dorinţa noastră, au aşteptat în ultimii ani ca cel puţin conducătorii marilor puteri să se întîlnească. În aceste zile cînd problema păcii şi dezarmării se negociază la Geneva, urmărim cu speranţă rezultatul tratativelor. Acum putem aprecia pe deplin iniţiativele preşedintelui ţării noastre, Domnul Nicolae Ceauşescu, care, la Marea Adunare Naţională din noiembrie 1983, a lansat un apel către toate guvernele statelor europene, Statelor Unite ale Americii şi Canadei pentru a opri amplasarea în Europa a noilor arme nucleare americane şi, concomitent, a contramăsurilor anunţate de Uniunea Sovietică. Voinţa de pace a poporului nostru s-a manifestat şi în 1984, în adunările ţinute pretutindeni în ţară şi în cele 18 milioane de semnături depuse odată cu Apelul nostru de pace, la rezidenţa Naţiunilor Unite din New York.

Sfîntul Iacob Apostolul scrie în epistola sa: „Înţelepciunea de sus este întîi de toate curată, apoi paşnică, blîndă, împăciuitoare, plină de milostivire şi de roade bune, nepărtinitoare, nefăţarnică. Rodul dreptăţii este semănat în pace pentru făcătorii de pace" (3, 17—18). Clar, că pacea nu este un cuvînt gol, un slogan de modă, cum spun unii, astăzi, ci este produsul virtuţilor divine şi omeneşti cele mai frumoase. Aceasta este nu numai drumul ideal al creştinilor, ci voinţa supremă a tuturor oamenilor de pe pămînt.

De aceea, în episcopia noastră, în acord cu Sfînta Scriptură, cu morala, cu sistemul de drept, cu liturghia şi rugăciunile noastre, în fiecare moment şi tuturora, de la mic copil pînă la bătrînul încărcat de ani, noi vestim pacea ca singura cale pe care trebuie să păşim în vremea de azi. Ne bucurăm că în programul nostru de pace sîntem ajutaţi şi de lucrările prezentei Adunări a Cultelor din România pentru dezarmare şi pace, la care participă şi distinşi oaspeţi de peste hotare.

Eminenţa Sa ALBERT KLEIN, Episcopul Bisericii Evanghelice C. A. — Sibiu:

Apostolul Pavel vorbeşte de evanghelie ca de o putere a lui Dumnezeu. Deci, nu de o putere de care putem dispune, ci de o putere care ne este oferită şi care ne poate fi dată. Ceea ce ne rămîne nouă este să ne rugăm pentru ea. De aceea, în centrul strădaniilor noastre pentru pace rămîne rugăciunea. Vom continua să ne rugăm lui Dumnezeu să binecuvinteze pe cei care poartă răspunderea pentru destinele popoarelor, ca să-i însufleţească cu spiritul păcii şi al dreptăţii. Biserica nu este chemată să participe la guvernare. Ea nu exercită o putere politică. Dar este chemată să se solidarizeze cu cei care poartă povara răspunderii pentru pacea popoarelor, pentru pacea lumii. Nu ne vom sustrage de la această datorie şi vom păstra convingerea că rugăciunea pentru pace nu este zadarnică.

Folosesc acest prilej pentru a arăta că toţi credincioşii şi preoţii bisericii noastre dau o înaltă apreciere politicii de pace a României şi bogatei activităţi internaţionale, desfăşurată în ultimii 20 de ani, de domnul preşedinte Nicolae Ceauşescu. Această apreciere este determinată şi de faptul că ne sînt asigurate toate condiţiile pentru a ne desfăşura viaţa religioasă în conformitate cu aspiraţiile şi tradiţiile noastre de fii de naţionalitate germană ai patriei române.

Eminenţa Sa PAUL SZEDRESSY, Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane — Cluj-Napoca:

Biserica noastră, totalitatea comunităţilor evanghelice de limbă maghiară şi slovacă, susţin şi propagă ideea că eforturile pentru menţinerea şi consolidarea păcii, pentru înlăturarea pericolului unui nou război mondial, reprezintă un proces continuu, care trebuie privit ca o îndatorire şi o angajare permanentă. Şi este firesc să fie astfel, întrucît pericolul nu a încetat să existe şi nu s-a diminuat, iar din moment ce situaţia se agravează şi pericolul devine tot mai ameninţător, lupta împotriva lui trebuie să devină mai fermă, mai curajoasă.

Bisericile, comunităţile religioase, au în activitatea lor de consolidare a păcii şi de înlăturare a pericolului de război, atît principii şi trăsături comune cu cele ale întregii naţiuni, cît şi o misiune specifică, bine determinată.

Eminenţa Sa NAGY GYULA, Episcopul Eparhiei Reformate din Cluj-Napoca:

În Biserica reformată-calvină cuvintele „Pace de la Dumnezeu" sînt un salut obişnuit şi des folosit. În acest salut cotidian există, pe de o parte, atenţionarea că pacea în viaţă, în familie, în munca noastră de zi cu zi, potrivit credinţei noastre, este de la Dumnezeu, iar pe de altă parte, el cuprinde şi porunca dată de Dumnezeu, ca „să urmărim lucrările care duc la pacea şi zidirea noastră" (Romani 14, 19).

Ne identificăm cu idealul păcii şi ne alăturăm iniţiativelor, eforturilor chibzuite, înţelepte, responsabile ale patriei noastre iubite, în frunte cu Luptătorul şi Eroul neobosit pentru pace, domnul preşedinte Nicolae Ceauşescu. Pacea, libertatea tuturor oamenilor şi popoarelor, viaţa independentă, constructivă şi înfloritoare, înţelegerea între oameni şi naţiuni, noua ordine economică internaţională, sînt numai cîteva din preocupările majore ale activităţii pentru pace desfăşurate de România şi de preşedintele Nicolae Ceauşescu. Dat fiind faptul că dispunem de toate condiţiile pentru a practica în deplină libertate confesiunea noastră reformată şi pentru a ne afirma plenar ca naţionalitate maghiară, sîntem hotărîţi să sprijinim, cu toată fermitatea, politica de pace a României socialiste.

Eminenţa Sa PAPP LÁSZLÓ, Episcopul Eparhiei Reformate — Oradea:

Biserica reformată din România, pe care o reprezint aici — aprobînd cu cea mai adîncă convingere politica de pace a României şi acţionînd cu fermitate pentru înfăptuirea ei, este hotărîtă să spună un NU răspicat tuturor uneltirilor care tind la transformarea lumii într-un cimitir fără margini, precum şi un DA fără echivoc la sforţările construirii unui viitor paşnic pentru toată lumea.

Biserica reformată, prin cuvîntul şi activitatea deservenţilor ei, desfăşoară o educare necontenită în acest sens a celor ce-i sînt încredinţaţi, iar în afara graniţelor ţării, la diferite congrese internaţionale, îşi exprimă mîndria şi bucuria că în această educare şi instruire în ştiinţa păcii nu sîntem nevoiţi să căutăm exemplu altundeva, deoarece în preşedintele nostru e întruchipată pacea cea adevărată. De aceea, cînd se pronunţă numele lui pe toate cele cinci continente, pretutindeni se subînţelege: „Om al păcii"! Pot să vă asigur că nu voi înceta niciodată să fiu un stimulent neobosit — în mijlocul clerului şi credincioşilor Bisericii reformate — în construirea viitorului fericit al tuturor fiilor patriei noastre, care pentru credincioşii şi preoţii Bisericii noastre înseamnă largi libertăţi şi posibilităţi de trăire a vieţii noastre religioase ca parte integrantă a drepturilor şi condiţiilor economice, sociale, politice

Aspect din sală

(Continuare în pag. a 5-a)

A III-a Adunare a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace

(Continuare din pag. a 2-a)

Împărtăşind îngrijorarea generală cauzată de lipsa de progres evident în purtarea tratativelor de dezarmare, participanţii la discuţii s-au asociat, de asemenea, întru totul şi Apelului pe care România, Preşedintele ei, Domnul Nicolae Ceauşescu l-au adresat tuturor statelor, factorilor politici, forţelor democratice şi progresiste de pretutindeni spre a face totul pentru ca negocierile de la Geneva dintre U. R. S. S. şi S. U. A. cu privire la dezarmare, să se desfăşoare într-un spirit constructiv, să ducă la acorduri reale în problemele armelor nucleare şi cosmice.

În lumina învăţăturilor şi convingerilor lor religioase şi a dreptului sacru al omenirii la viaţă, dezvoltare şi pace, reprezentanţii cultelor se angajează cu toată hotărîrea pentru a sprijini şi pe mai departe cu mijloacele lor specifice, acţiunile şi iniţiativele poporului nostru, ale Preşedintelui Nicolae Ceauşescu pentru înfăptuirea dezarmării şi reluarea cursului firesc spre destindere, pace şi largă colaborare internaţională.

3. — În secţiunea a III-a, care a avut ca temă: „Activitatea cultelor religioase pentru realizarea unei ordini economice internaţionale", vorbitorii au evocat realitatea îngrijorătoare şi de neacceptat a celei mai izbitoare contradicţii a lumii contemporane, care împarte oamenii şi popoarele în bogaţi şi săraci, ca urmare a unei ordini economice şi politice perimate, care se cere riguros şi imperativ înlăturată.

Participanţii au arătat că starea de subdezvoltare în care se mai află peste două treimi din omenire şi decalajele economice, financiare, tehnologice şi culturale dintre state, contribuie la crearea şi întreţinerea unei stări de tensiune şi neîncredere tot mai mare şi constituie o gravă ameninţare la adresa păcii. Ceea ce întreţine şi agravează şi mai mult subdezvoltarea, este escaladarea aberantă şi imorală a cursei înarmărilor, care aduce după sine şi sporirea actualei crize mondiale de care se resimt mai ales ţările subdezvoltate.

Deoarece instaurarea noii ordini economice şi lichidarea subdezvoltării sînt, aşa cum s-a reliefat în luările de cuvînt, necesităţi obiective pentru dezvoltarea obiectivă şi socială a fiecărui popor şi premizele creării unui climat de destindere, colaborare, prietenie şi pace între popoare, de zidire a unei lumi mai bune şi mai drepte, s-a evidenţiat cu satisfacţie concepţia românească privind edificarea noii ordini economice, elaborată din iniţiativa şi sub directa îndrumare a Domnului Preşedinte Nicolae Ceauşescu, cuprinzătoare şi edificatoare, avînd rol de pionierat în acest domeniu.

Cultele religioase, conform învăţăturilor lor de credinţă, sînt preocupate de edificarea noii ordini economice internaţionale, socotindu-o ca o formă de instaurare a Împărăţiei lui Dumnezeu, împărăţie a dreptăţii şi păcii. Egalitatea tuturor oamenilor şi popoarelor, înlăturarea nedreptăţilor sociale şi a relaţiilor bazate pe inechitate şi exploatare sînt idei pe care ele le propovăduiesc şi le trăiesc în viaţa lor religioasă şi cultică.

Dînd o înaltă apreciere activităţii neobosite a preşedintelui ţării noastre, Domnul Nicolae Ceauşescu şi concepţiei sale privind edificarea noii ordini economice, ele îşi exprimă totala adeziune la recentul APEL al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, sprijinind cu însufleţire patriotică şi înaltă responsabilitate cetăţenească, iniţiativele, acţiunile şi propunerile statului nostru pentru instaurarea egalităţii, dreptăţii şi păcii pe pămînt.

4. — Abordînd tema: „Preocuparea cultelor religioase pentru statornicia unui climat de destindere, cooperare şi securitate în Europa", toţi vorbitorii au reliefat situaţia critică din Europa, continentul leagăn al unei strălucite culturi şi civilizaţii multimilenare, al spiritualităţii şi iubirii creştine, în sînul căruia s-au zămislit şi înfăptuit uimitoare creaţii ale geniului uman, dar pe care s-a concentrat astăzi, un imens arsenal nuclear. Popoarele europene, ca şi cele din întreaga lume, trebuie eliberate de coşmarul primejdiei pe care a reprezintă amploarea şi generalizarea puterii de distrugere a armelor nucleare.

Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa, de la Helsinki, al cărei deceniu îl aniversăm în acest an, deşi a însemnat un moment de importanţă istorică în relaţiile dintre statele europene, n-a realizat însă acel punct de cotitură, trecerea de la ascensiunea nefericită spre cote tot mai înalte ale înarmării, spre cote tot mai scăzute — pînă la dispariţia totală a armamentului nuclear. Raportul relevă, totodată propunerile R. S. România, prin Preşedintele statului, Domnul Nicolae Ceauşescu, privind un sistem de securitate în Europa, care să cuprindă asumarea de angajamente de nerecurgere la forţă sau ameninţarea cu forţa, măsuri concrete de dezarmare şi dezangajare militară, cooperarea neîngrădită între toate statele de pe continent, asigurarea continuităţii eforturilor pentru înfăptuirea şi consolidarea procesului destinderii şi încrederii între state.

Pentru realizarea acestui ţel vital, alături de ceilalţi factori responsabili, cultele religioase consideră a la lor datorie să-şi unească toate energiile spre a-şi aduce contribuţia cuvenită la acest ceas de cumpănă, de pe poziţiile şi cu mijloacele proprii, pentru cauza sfîntă a apărării vieţii şi a păcii. În acest scop, cultele religioase evocă mai întîi temeiurile lor doctrinare: viaţa ca dar divin şi valoare unică, fiind suportul tuturor celorlalte valori; pentru salvarea ei s-a întrupat şi jertfit Însuşi Fiul lui Dumnezeu; Naţiunile sînt voite de Dumnezeu; progresul naţiunilor care-şi sînt complementare unora altora — nu e posibil decît prin cooperare. Mediul prielnic de dezvoltare nu poate fi decît destinderea, cooperarea, securitatea, acestea fiind bazate pe încredere, dreptate, respect reciproc, dragoste. În viziunea creştină aceste valori sînt componente ale Împărăţiei lui Dumnezeu.

În sprijinul acestor principii, cultele religioase consideră că deşi nu reprezintă factori de decizie, totuşi pot înrîuri în vederea unei schimbări radicale, în gîndirea umană.

Întrucît armele sînt produse ale inteligenţei umane şi sînt puse în acţiune de voinţa oamenilor, tocmai asupra conştiinţei şi voinţei umane trebuie să acţioneze cu principialitate şi consecvenţă. În acest sens îşi vor spori rugăciunile, serviciile divine invocînd pe Domnul Vieţii să reverse în inimile tuturor oamenilor duhul păcii şi al iubirii, ca să putem respira pretutindeni mireasma binefăcătoare a unor asemenea daruri.

Organizaţiile creştine europene: Conferinţa Creştină pentru Pace şi Conferinţa Bisericilor Europene, au menirea să se concentreze şi mai intens asupra primejdiei pe care o reprezintă astăzi armamentul nuclear şi spaţial, prezentînd propuneri concrete la întrunirile ce au loc la Viena, Geneva, Stockholm.

Cultele religioase din ţara noastră, solidare cu poporul în sînul căruia îşi desfăşoară activitatea, se angajează cu hotărîre să se dedice, o dată mai mult, acestei slujiri sfinte, intensificînd lucrarea lor pe toate căile şi prin toate mijloacele, pentru apărarea vieţii şi a păcii pe pămînt.

În final, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a rostit următorul cuvînt de închidere a lucrărilor celei de a III-a Adunări a Cultelor din România pentru Dezarmare şi Pace:

Distinsă asistenţă,

Ne aflăm la sfîrşitul lucrărilor celei de-a III-a Adunări a Cultelor din România pentru dezarmare şi pace. Timp de aproape trei zile am dezbătut, cu toată atenţia şi grija, cea mai acută problemă din viaţa omenirii contemporane, problema păcii, de care depinde astăzi însăşi viaţa planetei noastre. Cu acest prilej, cei peste 300 de participanţi au realizat un larg schimb de păreri, de informaţii şi de experienţă personală în legătură cu acest mare deziderat al omenirii contemporane.

Aprofundînd tema principală a Adunării: „Pacea înseamnă astăzi însăşi viaţa planetei noastre", atît în lucrările din plen cît şi în cele pe secţiuni, au luat cuvîntul un număr de 116 delegaţi ai cultelor din ţară, precum şi 25 invitaţi de peste hotare, reprezentînd Biserici şi organizaţii creştine din mai multe ţări care au subliniat că situaţia actuală, deosebit de gravă, existentă pe glob, de supraîncărcare nucleară cu toate consecinţele ei dezastruoase, contravine flagrant voinţei creatoare a lui Dumnezeu, precum şi înseşi lucrării Sale proniatoare în lume.

În acest context s-a afirmat că pacea este vieţuire a oamenilor şi popoarelor în bună înţelegere, bazată pe dreptate, egalitate şi respect reciproc, dar ea este, în acelaşi timp, şi dar de sus, de la Dumnezeu care întăreşte şi sprijină năzuinţa firească a oamenilor spre tot ceea ce este bun, drept, frumos şi adevărat. De aceea, astăzi, cînd pacea este ameninţată mai mult ca oricînd de cursa înarmărilor nucleare, e necesar să se acţioneze cu toate forţele, pretutindeni şi în orice colţ al lumii, pentru stăvilirea războiului, pentru apărarea dreptului sacru al tuturor popoarelor la viaţă, la pace, la existenţă demnă şi liberă. Indiferent de convingerile religioase, ideologice şi filozofice, în întreaga lume trebuie să primeze interesele păcii, colaborării şi înţelegerii.

Pentru realizarea acestui ţel vital noi, participanţii la această Adunare, am considerat că este de datoria noastră să ne aducem contribuţia cuvenită, de pe poziţiile şi cu mijloacele noastre proprii, la cauza sfîntă a apărării vieţii şi a păcii. În acest scop, ne-am exprimat hotărîrea de a acţiona, împreună cu toţi factorii responsabili şi oamenii doritori de bine de pretutindeni, pentru oprirea cursei înarmărilor, atît pe pămînt cît şi în spaţiul cosmic, pentru eliminarea armelor nucleare din Europa şi din întreaga lume, pentru ca astfel, civilizaţia materială şi spirituală, făurită de omenire de-a lungul mileniilor, să continue şi să se dezvolte, îmbogăţindu-se cu noi creaţii care să servească păcii şi vieţii şi nicidecum războiului şi distrugerii.

Cu prilejul acestei Adunări, cultele religioase din România, solidare cu poporul român în sînul căruia îşi desfăşoară activitatea, s-au angajat cu hotărîre să se dedice cu sporită rîvnă acestei slujiri sfinte, intensificîndu-şi lucrarea lor pentru apărarea vieţii şi a păcii pe pămînt. Ele continuă să fie solidare, în acelaşi timp, cu toţi cei ce luptă pentru înlăturarea pericolului unui război nuclear şi pentru realizarea în lume a unei noi ordini economice, care să ducă la schimbarea vechilor structuri nedrepte ce sporesc tensiunea între ţări şi popoare, generează noi stări de conflicte şi subminează pacea şi securitatea popoarelor din Europa şi din lumea întreagă.

Onorată asistenţa,

Sîntem deosebit de bucuroşi să constatăm că şi distinşii noştri oaspeţi, reprezentanţi ai Bisericilor şi organizaţiilor creştine de peste hotare, s-au solidarizat cu noi în acţiunea de intensificare a climatului de pace în lume, de înfăptuire a unei lumi fără arme, de apărare a păcii, de menţiere a vieţii pe pămînt. În numele Cultelor din România, le mulţumim pentru prezenţa lor în mijlocul nostru, pentru cuvintele călduroase rostite în favoarea păcii, precum şi pentru sentimentele de prietenie exprimate faţă de ţara şi de poporul nostru.

Mulţumim tuturor participanţilor la această Adunare pentru contribuţia adusă la lucrări, precum şi tuturor celor ce s-au ostenit pentru organizarea şi buna desfăşurare a întrunirii noastre.

În încheiere, supunem spre adoptare următoarele documente ale Adunării noastre:

— Apelul Adunării Cultelor din Republica Socialistă România adresat către toate Bisericile, Organizaţiile creştine şi religioase mondiale;

— Scrisoarea către Secretarul General al Organizaţiei Naţiunilor Unite;

— Moţiunea Adunării Cultelor din România către Consiliul Naţional al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste;

— Telegramă adresată Preşedintelui Nicolae Ceausescu.

Rugăm să se dea citire acestor documente care exprimă voinţa noastră hotărîtă de a sluji cu însufleţire marea cauză a luptei pentru biruinţa păcii în lume şi pentru salvarea vieţii pe pămînt.

Fie ca pacea să triumfe, iar viaţa să înflorească necontenit pe planeta noastră!

În unanimitate, participanţii la lucrările Adunării au aprobat conţinutul şi expedierea documentelor propuse de către Întîistătătorul Bisericii noastre.

Pr. prof. *D. Abrudan*

Să fie pace pe pămînt ! *)

Aş vrea, de la început, să mă refer la raportul principal care ne-a fost prezentat aici de Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, şi să-mi declar adeziunea la conţinutul şi la recomandările lui. Nici nu s-ar putea altfel, pentru că adeziunea la acest raport înseamnă adeziunea la pace, înseamnă pronunţarea noastră hotărîtă împotriva războiului şi a cursei înarmărilor. Spre aceasta ne conduce în primul rînd bunul simţ, spre aceasta ne duce raţiunea, spre aceasta ne duce sentimentul de autoapărare a noastră ca fiinţe omeneşti, spre aceasta ne duc pe toţi convingerile noastre religioase.

Toate religiile, absolut toate religiile se pronunţă pentru pace. Am fost la multe întruniri internaţionale la care au fost reprezentanţi budiştii, musulmanii, mozaicii, sintoiştii şi alte religii din lume şi toţi, fără nici o excepţie, s-au pronunţat pentru pace şi au adus în sprijinul păcii texte din propriile lor cărţi sfinte, absolut asemănătoare cu textele din propria noastră carte sfîntă ortodoxă, Sfînta Scriptură. Şi noi toţi, adunaţi în această conferinţă ne pronunţăm pentru pace. Şi nu numai noi, ci toţi oamenii de bun simţ din ţara noastră şi din toată lumea se pronunţă pentru pace.

Totuşi, o cursă nebunească a înarmărilor şi a fabricării de arme atomice continuă încă, ba chiar, de curînd s-a început pregătirea şi pentru un aşa-numit „război al stelelor" gata să extindă nenorocirea şi în cerul de deasupra noastră, pînă acum sursă de bucurie şi inspiraţie. Aceasta, fără îndoială, ne provoacă tuturor celor ce sîntem aici şi întregii lumi, o îngrijorare crescîndă.

Altădată, cînd eram mici, învăţam la istorie să-i slăvim pe generali, pe strategi, pe făcătorii de războaie. E drept că pe vremea aceea şi războaiele erau altfel. Astăzi însă, noi şi întreaga omenire dorim să-i slăvim pe cei care se pricep în strategia păcii, pe marii oameni ai păcii şi am dori ca toţi oamenii să fie mari oameni ai păcii.

Un oaspete străin, aş vrea să-l numesc pe Billy Graham din Statele Unite ale Americii, prezent acum în mijlocul nostru, şi pe care aş vrea să-l salut în numele tuturor, a spus într-una din cuvîntările pe care le-a ţinut la Sibiu săptămîna trecută: „Se ştie că România nu este o mare putere. Eu aş zice: din fericire într-adevăr nu este o mare putere, dar — spunea Billy Graham — România poate să fie o mare putere spirituală, pronunţîndu-se hotărît pentru pace, pentru fericirea lumii". Eu aş lărgi cuvîntul şi aş zice: să fim toţi, toate Bisericile, toate religiile, o mare putere spirituală întru apărarea păcii. Nu avem putere politică, nu avem arme, dar avem dragoste pentru pace şi dragostea e mai mult decît orice, şi mai mare decît toate.

Am auzit că ar exista o organizaţie — şi mi-a plăcut cînd am auzit lucrul acesta — *„Generalii pentru pace"*. Aş fi bucuros că se instituie şi o organizaţie: „Preşedinţii pentru pace." Preşedintele ţării noastre, Domnul Nicolae Ceauşescu, este un astfel de *Preşedinte pentru pace*. El invită la *tot*, şi subliniez *tot* ceea ce poate opri cursa înarmărilor. Spune mereu: *„Pace înainte de orice! Să facem tot ce se poate face pentru pace, înainte de a nu fi prea tîrziu."*

În pace, statele vor putea rezolva toate litigiile dintre ele. În război, vor pierde toţi toate şansele pentru că, aşa cum s-a mai spus aici, cum se ştie acum, cum s-a demonstrat matematic de către mari savanţi ai lumii, după un război care s-ar face acum, n-ar mai rămîne nici învingători, nici învinşi. Toţi ar pierde pentru că s-ar pierde viaţa, bunul acesta cel mai mare dat de Dumnezeu oamenilor.

Precum spunea Î. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu, citînd Profetul: *„Zicem toţi pace, pace şi totuşi nu e pace."* Oare de ce şi ce trebuie făcut? Eu aş zice că trebuie să schimbăm verbul, să-l înlocuim pe *„a zice"* cu *„a face"*. Să facem ceva concret, să invităm conducătorii popoarelor, să invităm toate popoarele să facă ceva concret pentru pace. Oare ce se poate face? Şi oare se poate face ceva? Fără îndoială că se poate. Evidenţa arată că e posibil, dar că trebuie întreprinse anumite măsuri practice şi imediate.

În primul rînd, este evident acum pentru toată lumea, că *nu poate fi pace adevărată fără dreptate socială*, nu poate fi pace fără depăşirea conflictelor economice. Acestea generează toate neînţelegerile. O pace fragilă, în condiţiile erei atomice, ar însemna o ameninţare permanentă; degeaba faci pace pentru două zile! Ea ne va ameninţa poimîine. Mintea omenească a inventat, din nefericire, acest monstru care se cheamă bomba atomică, un monstru cu care va trebui să trăim de acum încolo pînă la sfîrşitul vieţii noastre, pînă la sfîrşitul vieţii planetei. Şi nu vom învăţa să trăim cu acest monstru, pentru că acest monstru nu va putea fi domesticit. El va genera mereu frică, va genera mereu groază, va genera mereu ameninţare. Monstrul acesta trebuie închis, trebuie legat, trebuie anihilat. Se poate face aceasta? Fără îndoială, se poate face, dacă omenirea, dacă marii conducători ai omenirii vor să-şi pună la contribuţie raţiunea cea dată de Dumnezeu, şi prin raţiune să găsească mijloacele prin care să lege, să interzică acest monstru. Aceasta se poate face prin tratate sigure, printr-o ordine etică sigură, care să genereze liniştea, siguranţa popoarelor pentru azi şi pentru totdeauna.

Aceasta se poate numai prin transformarea cauzelor de conflicte în cauze de unitate. Preşedintele nostru, cu mulţi ani în urmă, a lansat o soluţie, care este astăzi pe buzele tuturor: *o nouă ordine economică internaţională*. Fără aceasta e o iluzie să credem că se va putea realiza pacea, pentru că fără realizarea ei, conflictele vor rămîne, şi ele ne vor ameninţa mereu. Monstrul acesta va fi gata mereu să se dezlănţuie.

Am citit de curînd două cărţi apărute în Anglia. Una din ele se cheamă „The Church and the bomb" (Biserica şi bomba), şi alta se cheamă „The Cross and the bomb" (Crucea şi bomba). Nu mă voi referi la alte documente ale diferitelor organizaţii creştine internaţionale, care au fost şi vor mai fi menţionate astăzi aici. Aş vrea însă să mă refer la aceste două documente pentru că ele se ocupă în principal de ceea ce se numeşte „strategia descurajării". Ce înseamnă aceasta? Mă înarmez pentru a-l descuraja pe adversar să arunce prima bombă, ştiind că eu sînt mai tare. Ştiind că eu sînt mai tare, se va descuraja şi nu va arunca el prima bombă.

Primul raport, acela cu titlul „The Church and the bomb" arată că strategia descurajării nu asigură nimic. Cea de-a doua carte, „The Cross and the bomb" (Crucea şi bomba) încearcă să fie un răspuns la prima, cu intenţia de a demonstra că totuşi „strategia descurajării" poate duce la împiedicarea războiului. Vă spun drept că am citit-o pe a doua, aş zice cu mai multă atenţie decît pe prima, dar nu m-a convins, nu este convingătoare. Cum să reuşeşti prin „strategia descurajării"? Ea pare valabilă cînd o priveşti prin prismă personală, prin prismă subiectivă, adică prin prisma unei singure părţi. Cînd vorbeşte din punctul tău de vedere, zice: „Eu mă înarmez ca să-l descurajez pe celălalt. Dar şi celălalt se înarmează ca să te descurajeze pe tine.

În momentul cînd pui în balanţă aceste două feluri de descurajări care se bat cap în cap îţi dai seama că rezultatul nu poate să fie decît unul singur şi anume acela că vor porni amîndouă părţile o competiţie crescîndă spre acumulare de putere, ca să se descurajeze reciproc.

Aşadar rezultatul unei asemenea strategii nu poate fi altul decît creşterea cursei înarmărilor, şi aceasta nu poate duce decît la hrănirea monstrului, la dresarea lui continuă, ca să fie în orice moment gata să ucidă.

Acelaşi lucru, cred eu, se poate spune şi despre aşa-numita „iniţiativa strategică spaţială" care se pretinde defensivă. Practica ne arată astăzi că de fapt nu mai pot exista arme defensive. Este vorba pur şi simplu de un cuvînt care vrea să justifice şi să acopere de fapt înarmarea şi pregătirea pentru război. Nu există arme defensive. Există doar arme, toate ucigătoare, deci toate ofensive. Oricum le-am numi, sînt arme şi toate ucid. Soluţia, nu poate fi alta, logic, decît dezarmarea, decît reducerea monstrului la tăcere, flămînzirea lui aş zice, dezarmarea nucleară pe bază de acorduri omeneşti şi ferme, care să ne redea liniştea şi încrederea în viitor.

Să-mi permiteţi, înainte de a încheia, să aduc şi cîteva mărturii personale, din cîteva călătorii pe care le-am făcut în ultima vreme. M-am întors de curînd din Argentina şi am văzut acolo, în marginea marilor oraşe, nenumărate alte oraşe de carton aşa-numitele *Favelaş*, oraşe din resturi de tablă, din uşi de automobile, iar aceste oraşe nu erau cu două-trei sute de locuitori, ci cu mii şi cu zeci de mii de locuitori. Ultima mizerie umană posibilă! Eram într-o echipă ecumenică vizitînd patru oraşe din Argentina de Nord, Cordoba, Tucuman, Solta şi Buenos-Aires. Acolo, fiindcă o anumită propagandă vorbeşte despre religia din ţările noastre altfel de cum trebuie, echipa a fost întrebată: „Cum e posibil să fii creştin într-o ţară socialistă?" Răspunsul care s-a dat a venit de la un coleg camerunez care a zis: „Adevărata întrebare este: cum e posibil să fii creştin aici, cum vă puteţi voi ruga în linişte, cu entuziasm, în unele biserici, în timp ce zeci, sute de mii de oameni împrejurul vostru mor pur şi simplu de foame?" Am văzut şi în Egipt contradicţii extraordinare. Mergeam cu Prea Fericitul de la Cairo la Memphis şi ne-am oprit pe o şosea să admirăm piramidele. De pe şosea, care era mai înaltă, în dreapta se vedea în stînga ceva ce semăna cu nişte cocine. Nişte ziditi cam de un metru, de fapt doar nişte ziduri neacoperite în interiorul cărora se vedeau capre şi alte animale, precum şi nişte oameni. Nedumeriţi, am întrebat pe prietenii locali care ne însoţeau ce sînt zidurile acelea. Sînt sate, case de oameni, ni s-a răspuns. Nu mai vreau să fac nici un comentariu. Am fost mai demult la Bombay cu o echipă de ierarhi şi clerici de la noi din ţară, invitaţi de Biserica din Kerala. Am putut vedea două milioane de oameni fără case, locuind pe stradă, şi am auzit că acelaşi lucru e şi la Calcuta şi la Madras şi în alte părţi: milioane de oameni fără case. Am văzut în Kerala copii şi studenţi care mergeau la şcoală şi care purtau sub braţ, peste cărţi, cîte o cutie de metal. Ne-am întrebat ce putea fi în cutie. Am oprit un grup şi ne-am uitat. Era orezul pentru masa următoare. Erau fericiţi că acest orez pentru masa viitoare le era asigurat. Orez fiert. Să ne gîndim la aceasta cînd luăm mesele noastre îmbelşugate!

Ştim cu toţii, din presă, de la televiziune, din toate informaţiile pe care le primim, că în lume se moare de sete, că există regiuni întregi fără apă şi de asemenea că în lume se moare de foame, acum, în momentul acesta, cînd noi vorbim aici, se moare realmente de foame pe regiuni întinse.

Ei bine, în acest timp, cineva fabrică arme! Cineva fabrică bombe! Cineva aruncă banii pe arme de distrugere! Cineva cheltuieşte tot produsul muncii umane pe fabricarea de bombe, de arme ucigătoare! Foarte puţin din produsul muncii umane rămîne şi pentru altceva, pentru bunăstarea oamenilor, pentru educaţie, pentru dezvoltare. Imaginaţi-vă cît de folositori ar putea fi aceşti bani, care se aruncă pe arme ucigătoare dacă s-ar converti în cheltuieli pentru progres şi pentru dezvoltare!

Undeva, în clipa aceasta, se întemeiază familii tinere, familii noi, pline de speranţă într-o viaţă lungă. Dar, în acelaşi timp, cineva fabrică bombe, gata să le ucidă speranţa!

Se nasc copii; cineva fabrică bombe care să le ucidă viitorul!

Undeva, minţi mari scriu poeme frumoase pentru încîntarea vieţii şi a minţii omeneşti. Cineva fabrică bombe ca să ucidă poemele!

Compozitori crează melodii, melodii creatoare de bucurie şi de armonie. Omenirea a fost creată de Dumnezeu să fie frumoasă şi Dumnezeu a pus în sufletul omului dorinţa de frumos şi iubirea de frumos, dar cineva fabrică bombe ca să ucidă bucuriile!

Naţiuni, precum naţiunea noastră liberă, fac eforturi pentru a-şi dezvolta viaţa, fac eforturi pentru progres, fac eforturi pentru fericirea oamenilor. Tineri, bătrîni, oameni creaţi de Dumnezeu, de toate vîrstele, visează, visează la viaţă, visează să-şi împlinească pe pămînt un destin frumos şi fericit, dar cineva produce bombe ca să ucidă toate visele!

Este imperios necesar să fie opriţi fabricanţii de bombe, fabricanţii de arme, fabricanţii de orice fel de arme. Să se înceapă cu o reducere, dar să se facă un început, un pas de început spre dezarmare. Cea mai mică armă e un foarte mare păcat. Un glonte e de ajuns pentru un om. Şi cu cît e mai mare glontele acesta, care se poate chema arma atomică, gata să ucidă o întreagă colectivitate, e un păcat cu atît mai mare. Ar trebui să declarăm că fabricarea de bombe e un păcat împotriva vieţii, un păcat împotriva raţiunii, un păcat împotriva poruncii „Să nu ucizi"!

Ar trebui să declarăm războiul imoral. Să facem tot ce stă în puterile noastre, să facem rugăciuni pentru pace, să facem rugăciuni pentru conducătorii naţiunilor, pentru ca Dumnezeu să le lumineze mintea şi să lucreze pentru pace. Să întreprindem acţiuni pentru pace, noi oamenii tuturor religiilor, în spirit de coresponsabilitate faţă de viaţa dată nouă de Dumnezeu. Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema! spune Mîntuitorul Iisus Hristos. Nefericiţii făcători de războaie! se ştie ai cui fii se vor chema.

Să fie pace pe pămînt şi bunăînţelegere, aşa cum a vestit îngerul cu prilejul Întrupării Domnului" „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni şi întru oameni, în sufletul lor, să fie bunăvoire."

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

* Cuvînt la a III-a Adunare a Cultelor din România pentru pace şi dezarmare, Bucureşti, 16 septembrie 1985.

De la Tribuna celei de a III-a Adunări a Cultelor . . .

(Continuare din pag. a 3-a)

şi culturale care au fost asigurate cu generozitate şi omenie tuturor naţionalităţilor conlocuitoare, inclusiv celei maghiare.

Eminenţa Sa KOVÁCS LAJOS, Episcopul Bisericii Unitariene:

Organizaţia Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste din ţara noastră, în înfăptuirea măreţei şi nobilei sale misiuni de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, acţionează cu fermitate pentru a asigura tuturor cetăţenilor patriei, fără deosebire de naţionalitate şi de convingeri religioase, posibilitatea participării la viaţa politică, economică şi culturală. În mod firesc, în decursul ultimilor ani, principala preocupare şi direcţia de acţiune a acestui organism a constituit-o şi o constituie activitatea perseverentă şi susţinută pentru menţinerea păcii în lume. În conducerea ei, cît şi în organizaţiile sale locale sînt prezente şi reprezentate cultele printre care şi Biserica Unitariană. Spre deosebire de trecut, în ultimii 40 de ani colaborarea dintre cultele din ţara noastră a dat rezultate frumoase, îmbucurătoare, printre acestea situîndu-se în frunte, prin eficienţa şi intensitatea ei, activitatea comună pentru apărarea sfintei cauze a păcii.

Şi Biserica noastră, conducătorii ei, împreună cu credincioşii s-au ataşat cu toată inima, cu toată fiinţa lor la apelurile pentru pace iniţiate de Preşedintele statului nostru, domnul Nicolae Ceauşescu, apeluri care vizează înfăptuirea treptată a dezarmării totale şi în primul rînd a dezarmării nucleare şi rezolvarea tuturor divergenţelor pe calea tratativelor. Totodată şi cultele religioase din Republica Socialistă România au adresat Apel către guvernele tuturor ţărilor lumii şi către Organizaţia Naţiunilor Unite, pentru a face totul în vederea împiedicării unui război nuclear, cerînd în acelaşi timp, interzicerea fabricării şi folosirii armelor de distrugere în masă.

Eminenţa Sa MOSES ROSEN, Şef rabinul Cultului Mozaic:

Adunarea aceasta a cultelor din R. S. România constituie un eveniment de o deosebită importanţă.

Avem, de patru decenii încoace, o tradiţie de ecumenism, de toleranţă reciprocă, de înţelegere a unora cu ceilalţi, ne respectăm şi ne iubim unii pe ceilalţi, căci învăţăm din greşelile trecutului.

Vă vorbeşte înfăţişătorul unui cult care a fost victima numărul unu a ultimului război mondial. Poporul evreu a pierdut o treime din fiii săi, şase milioane de fiinţe nevinovate, bătrîni şi copii care au luat drumul fără de întoarcere al Auschwitzului şi al altor blestemate lagăre similare.

Cum am putea să nu luptăm din răsputeri împotriva primejdiei unui nou război? Cum ar putea cineva dintre noi să închidă ochii în faţa certitudinii că un război nuclear va însemna un Auschwitz atomic pe scară mondială? Sprijinim deci cu toate forţele noastre politica înţeleaptă şi umanitară de pace a preşedintelui ţării, domnul Nicolae Ceauşescu, şi slujim cu devotament şi convingere cauza nobilă a păcii între popoare.

Î. P. S. Mitropolit TIMON GAVRILĂ, Cultul creştin de rit vechi:

Voinţa de pace a poporului, a creştinilor de rit vechi din România au o exprimare vie, în susţinerea Apelului Consiliului Naţional al F.D.U.S. ce a fost exprimată cu prilejul conferinţei preoţeşti din 25 iulie 1985.

Credincioşii cultului nostru, alături de întregul popor român, au cunoscut ororile celui de-al doilea război mondial. Nu dorim ca un astfel de război cu consecinţe mai grave să se repete. Susţinem din toată inima şi fiinţa noastră iniţiativele şi propunerile iubitului nostru conducător, D-l Nicolae Ceauşescu.

Pr. vicar VLADIMIR MARCOVICI, Vicariatul ortodox sîrb Timişoara:

Această mare manifestare pentru dezarmare şi pace ca, de altfel, toate marile manifestaţii ce au avut loc în ţara noastră, constituie expresia înaltei conştiinţe a celor pe care îi reprezentăm, a hotărîrii noastre de a acţiona, împreună cu întregul nostru popor, cu popoarele europene, cu toate popoarele, pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru o politică responsabilă faţă de destinele omenirii, pentru reluarea politicii de destindere, de respect al independenţei naţionale, de pace şi colaborare în Europa şi în întreaga lume.

Credincioşii ortodocşi sîrbi din ţara noastră au fost şi vor fi întotdeauna alături de poporul român la marile manifestări de pace, iar ecoul internaţional al Apelului F.D.U.S. pentru dezarmare şi pace demonstrează că el răspunde pe deplin nu numai năzuinţelor poporului nostru, ci şi năzuinţelor tuturor popoarelor, exprimînd voinţa omenirii de a trăi în pace, fără războaie.

Pr. Prof. ION BRIA, Secretar pentru relaţiile cu ortodocşii — C. E. B.:

Mai trebuie spus că efortul nostru, al Bisericilor creştine şi religiilor din România, nu este un efort izolat, fără influenţă şi fără efect asupra comunităţii creştine ecumenice, asupra ansamblului sistemului mondial politic. La această temă există nu numai un răspuns local, naţional, ci şi un răspuns comun, ecumenic, universal. Aşa cum aţi observat, pacea este un subiect major pentru toate comuniunile confesionale creştine. Mişcarea de pace este inseparabilă de mişcarea ecumenică, de unitatea văzută a Bisericilor, de întîlnirea între culturi, de solidaritatea umană. Anul acesta, Bisericile europene au comemorat împreună 4 decenii de la terminarea celui de al doilea război mondial. A fost un moment nu numai de penitenţă şi de regret faţă de ceea ce s-a întîmplat în acest război, ci şi un moment de determinare de a nu capitula în faţa ameninţărilor actuale. Ele vor să creeze un eveniment de pace pe acest continent, continent care are atîta răspundere faţă de alianţele militare care există azi. Astăzi toate Bisericile vor să facă ceva împreună. Problema păcii nu mai este pentru ele un subiect de agrement, ci un subiect de doctrină de viaţă. De aceea Adunări ecumenice ca aceasta au o mare valoare simbolică, forţa lor constă în aceea că, dincolo de confesiunea sau cultura celor ce participă, se constată un consens ecumenic imediat. Există între noi o unitate deplină în acest domeniu, o alianţă de pace care durează un ecumenism al păcii.

Dr. Vasile Coman, Episcopul Oradiei, SLUJIND LUI DUMNEZEU, SLUJIM OAMENILOR. *CULEGERE DE CUVÎNTĂRI ŞI ARTICOLE.* **Ediţia a II-a. Editura Episcopiei ortodoxe române a Oradiei, 1985, 717 pagini**

Întruchipînd cele mai alese însuşiri ale ierarhului ortodox: rîvnă neostoită în propovăduirea cuvîntului Evangheliei şi strădanie mereu sporită în diriguirea treburilor bisericeşti, P. S. Episcop Vasile al Oradiei pune la îndemîna slujitorilor altarului masivul volum de Cuvîntări şi articole, în cea de a doua ediţie. Prima dată, cartea a apărut în 1980. Actuala ediţie este revăzută şi întregită cu cuvîntările rostite după anul primei apariţii. Cuprinsul volumului este împărţit în cinci secţiuni: 1. Scrisori pastorale la Învierea şi Naşterea Domnului. 2. Cuvîntări la Duminicile de peste an. 3. Cuvîntări la sărbătorile bisericeşti. 4. Cuvîntări ocazionale. 5. „Pîine pentru suflet" — îndrumări creştineşti.

Atît pastoralele cît şi cuvîntările la Duminici şi sărbători, ca şi cele ocazionale, de altfel, poartă un titlu care este deosebit de sugestiv. Astfel, o simplă privire aruncată asupra cuprinsului cărţii ne dezvăluie vasta tematică pe care o abordează autorul. Sînt dezbătute teme cu caracter doctrinar, moral, liturgic şi, mai ales, pastoral-misionar. P. S. Sa însuşi motivează nevoia de cuvîntări care să poată constitui modele pentru tinerii preoţi în desfăşurarea misiunii lor învăţătoreşti, scriind în cuvîntul introductiv: „Necesitatea unor cicluri de predici, puse la îndemîna preoţilor, în care să se expună învăţătura Bisericii noastre şi să ferească pe credincioşi de interpretările greşite ale Sfintei Scripturi este tot mai simţită". Rolul acesta orientativ, de îndrumare spre o propovăduire cît mai eficientă şi în acord cu cerinţele actualităţii îl îndeplinesc cu prisosinţă pastoralele şi cuvîntările cuprinse în prezentul volum. Fiecare în parte şi toate la un loc poartă girul vastei şi impresionantei experienţe de orator bisericesc de înaltă ţinută acumulată de P. S. Episcop Vasile al Oradiei în lunga şi bogata-i activitate de dascăl, preot, protopop şi arhiereu.

Pr. prof. *D. Abrudan*

Virgil Cândea — Constantin Simionescu, PRÉSENCES CULTURELLES ROUMAINES EN AUTRICHE, BELGIQUE, SUISSE, FRANCE, R. F. d'ALLEMAGNE, PAYS BAS, PORTUGAL, ESPAGNE, SUÈDE. Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1985.

După ce în 1979 a văzut lumina tiparului, în Editura Sport-Turism, lucrarea: „Mont Athos — Présences roumaines", iar în 1982 o altă lucrare cu titlul: „Prezenţe culturale româneşti la Istanbul, Ierusalim, Paros, Patmos, Sinai şi Alep", ambele sub semnăturile de prestigiu ale prof. Virgil Cândea şi Constantin Simionescu, recent şi-a făcut apariţia în librării o nouă lucrare a celor doi binecunoscuţi autori, purtînd acelaşi titlu ca şi ultima dintre cele două, cu deosebirea că de această dată sînt înfăţişate prezenţele culturale româneşti în ţări din Europa precum: Austria, Belgia, Elveţia, Franţa, R. F. Germania, Olanda, Portugalia, Spania şi Suedia. (Cu un an înainte a apărut ediţia în limba română a acestei cărţi.)

Ca şi celelalte două cărţi anterioare, tot astfel şi aceasta, a cărei apariţie o semnalăm, vine să confirme larga arie de răspîndire a unor reprezentative creaţii ale geniului românesc: opere de artă, documente, manuscrise vechi, obiecte de tezaur, monede, monumente istorice etc.

Prin prezenţa acestor valori materiale şi spirituale în toate centrele de civilizaţie europeană din Occident, geografia spirituală a României depăşeşte cu mult limitele teritoriului naţional, ele constituind în acelaşi timp o elocventă mărturie despre preţioasa contribuţie pe care şi-a adus-o ţara noastră la îmbogăţirea patrimoniului cultural al umanităţii.

Autorii n-au omis nici prezentarea urmelor pe care unele mari personalităţi ale istoriei şi culturii noastre naţionale le-au lăsat în trecerea lor prin ţările europene amintite. Sînt înfăţişate astfel imobile şi instituţii în care au trăit, s-au format sau au activat oameni politici, de cultură şi ştiinţă, poeţi şi diplomaţi români precum: domnitorul Mihail Sturdza, Mihail Eminescu, Nicolae Titulescu, Tudor Arghezi, Dinu Lipatti, Aurel C. Popovici, dr. Ioan Cantacuzino, George Enescu, Constantin Brîncuşi etc.

Cartea este extrem de instructivă şi atractivă în acelaşi timp, ea fiind alcătuită în întregime din imagini frumos colorate, textul apărînd pe spaţii cu totul restrînse, doar pentru facilitarea înţelegerii obiectivului redat în imagine.

Semnalînd apariţia ei ca pe un merituos act de cultură, aducem autorilor un binemeritat omagiu.

Pr. prof. *D. Abrudan*

Primejdia şovăielii

Puţinătatea credinţei Sfîntului Apostol Petru cînd se afla în mijlocul mării înfuriate şi ameninţătoare îl lasă pentru cîteva clipe în ezitare şi nehotărîre, atunci cînd, chemat de Domnul, porneşte peste valuri spre El. Şi nu puţină i-a fost teama morţii cînd a constatat cît de primejdioasă este şovăiala atunci cînd trebuie să mergi pînă la capătul drumului pentru împlinirea unui scop superior.

Departe de a judeca sentenţios îndoielnica credinţă a Apostolului, lucru pe care l-a făcut Mîntuitorul însuşi, căutăm să descifrăm înţelesul şovăielii şi a primejdiei pe care o prezintă.

La prima vedere, şovăiala apare ca un simţămînt general uman, manifestîndu-se sub forma ezitării, îndoielii, nehotărîrii, sau schimbarea hotărîrii determinate de o situaţie nesigură, sau de un scop de care la un moment dat, îţi dai seama că nu-l poţi îndeplini, nu poţi ajunge la el. Este în primul rînd o neîncredere în tine însuţi, în forţele proprii, dar în acelaşi timp este şi o chestiune de prudenţă, de prevedere a unei situaţii neplăcute, de a te abate de la un pericol ameninţător, care nu numai că îţi stăvileşte drumul, spre scopul propus, ci devine dăunător. Şi aceasta, pentru că, aşa cum spune un scriitor bisericesc din epoca primară a creştinismului (Minucius Felix), „toate lucrurile omeneşti sînt îndoielnice şi nesigure". Dacă este adevărată zicala că „în tot răul este şi un bine", şi este adevărat acest lucru, atunci şovăiala cu toate neajunsurile ei poate oferi momente de mai adîncă reflecţie atunci cînd stăpînit fiind de impulsurile minore ale firii, eşti îndemnat să iei hotărîri pripite, nechibzuite şi dăunătoare, care te duc la păcate, poate dintre cele mai grele. De aceea, Sfîntul Apostol Pavel ne îndeamnă, de pildă, „să fim zăbavnici la mînie"...! Cîte rele din viaţa oamenilor nu ar fi putut fi evitate prin ezitarea în luarea unei hotărîri rele, sau dacă a fost luată prin ezitarea de a o duce pînă la capăt.

Evanghelia nu se referă la nici una din aceste forme, ci pune în lumină primejdia şovăielii în urmarea binelui, în a-ţi „împlini desăvîrşit slujirea" (II Timotei 4, 5) binelui, de care eşti încredinţat că este bine şi nu este rău! Şovăiala a devenit primejdioasă în cazul relatat de pericopa evanghelică, tocmai fiindcă Apostolul Petru de teama valurilor îşi pierde încrederea, îndoindu-se de cuvintele ce i se adresează, chiar dacă recunoaşte că sînt ale Domnului. În această situaţie şovăiala apare ca o derută a vieţii, devenind primejdioasă atît în relaţiile cu Dumnezeu, cît şi cu semenul. Este primejdioasă în relaţia cu Dumnezeu, fiindcă derutează tocmai încrederea în El, în Cuvîntul şi în iubirea Lui, ceea ce duce la pierderea nădejdii în împlinirea făgăduinţelor Lui, a comuniunii şi chiar a legăturii cu El. În acest caz, teama poate duce la o primejdioasă şovăială, cum a fost cea a Apostolului, fiindcă teama de valurile ameninţătoare a fost mai mare decît încrederea în puterea şi iubirea Domnului.

De aceea primejdia şovăielii trebuie depăşită prin îndrăznirea şi încrederea în puterea şi bunătatea Părintelui Ceresc ori de cîte ori I ne adresăm în rugăciunea noastră, după însăşi îndemnul Său: „cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide" (Matei 7, 7). Pentru a determina pe credincioşi să îndrăznească în adresarea către Dumnezeu, Mîntuitorul ne oferă pilda celui care nu refuză să-şi servească prietenul cerîndu-i pîine la miezul nopţii. „Chiar dacă, sculîndu-se, nu i-ar da pentru că-i este prieten, dar pentru îndrăzneala lui, sculîndu-se, îi va da cît îi trebuie" (Luca 11, 5, 10). Această îndrăznire îşi are la bază credinţa neîndoielnică, neşovăitoare. „Toate cîte veţi cere, rugîndu-vă, credeţi că veţi lua şi le veţi avea" (Marcu 11, 24) ne asigură Mîntuitorul. Blestemînd smochinul neroditor, care s-a uscat spre mirarea Ucenicilor, Domnul îi îndeamnă să rămînă neşovăitori în credinţă: „Amin grăiesc vouă, de veţi avea credinţă şi nu vă veţi îndoi, nu numai ce s-a făcut cu smochinul veţi face, ci şi muntelui acestuia de veţi zice: ridică-te şi aruncă-te în mare, aşa va fi" (Matei 21, 19—21). Sfîntul Iacob arată că „cel ce se îndoieşte este asemenea valului mării, care se aruncă şi se învăluie de vînturi. Să nu gîndească omul acela că va lua ceva de la Domnul" (Iacob 1, 6—7). Îndrăznirea către Tatăl prin cererea întărită de credinţă va primi răspunsul dacă este făcută în numele Fiului (Ioan 14, 13) prin comuniunea cu El şi prin cuvintele Lui (Ioan 15, 6—7), iar primirea celor cerute se va împlini tot mai mult în bucurie, siguranţa şi statornicia credinţei. (Ioan 16, 22—24).

Pe de altă parte împlinirea voii lui Dumnezeu trebuie să pornească din iubire filială şi să fie constantă, fiindcă „voia lui Dumnezeu este sfinţirea noastră" (I Tesaloniceni 4, 3). Iar sfinţenia ca şi curăţire duhovnicească se împlineşte prin hotărîrea şi rămînerea statornică în această formă, asemenea hainei curate, care se poate menţine astfel cu atît mai mult timp, cu cît este îngrijită şi ferită de orice murdărie. De aici, îndemnul Apostolului: „Toate să le faceţi fără cîrtiri şi şovăiri ca să fiţi fără prihană şi curaţi, fii ai lui Dumnezeu, nepătaţi" (Filipeni 2, 14—15). Sfîntul Iacob arată că „bărbatul îndoielnic este nestatornic în toate căile sale" (Iacob 1, 8). Această nestatornicie derutează atît drumul vieţii proprii, cît şi relaţiile cu semenii, fiindcă cei nestatornici, fiind schimbăcioşi, nu prezintă garanţie în ducerea pînă la capăt a unei acţiuni de bine. Unii ca aceştia, lipsiţi de hotărîrea fermă a unei acţiuni comune în bine, poartă marca unor caractere slabe, flexibile, oameni care nu ştiu niciodată precis ce doresc; firi denaturate şi capricioase... Unii dintre ei, fie că se complac în lenevie, sau comoditate, fie că urmăresc scopul personal, căutînd pretexte de izolare.

Şovăiala devine de-a dreptul periculoasă atunci cînd nu se pune stavilă temporală sau definitivă unui rău care ameninţă viaţa oamenilor. De pildă, dacă nu se acţionează cu fermitate la oprirea cursei înarmărilor, se vor face în continuare cheltuieli enorme, în timp ce alţi oameni continuă să moară de foame, ajungîndu-se în cele din urmă la declanşarea unui război de distrugere universală. La fel, în viaţa particulară, dacă nu se acţionează prompt şi hotărît pentru salvarea, de pildă, a unui om accidentat, sau în favorul altuia căruia, să zicem, îi arde casa, sau tratarea la timp a unei boli... Astfel răul se extinde, devine mai puternic şi mai distrugător cu cît este lăsat mai mult în voia lui...

La fel se întîmplă şi pe plan duhovnicesc cu răul moral, care este păcatul. Nu numai prin acceptiune ci şi prin şovăiala de a-l stăvili la timp, el se amplifică, degenerînd în patimă, sau în altă formă din ce în ce mai periculoasă vieţii personale şi a semenilor. De pildă lipsa de cumpătare în băutură devine o obişnuinţă şi o necesitate, aducînd patima alcoolismului. Mînia şi invidia, dacă nu sînt oprite cu fermitate încă de la început cresc ca nişte buruieni otrăvitoare pentru suflet (Sfîntul Grigorie de Nissa) şi prin amplificare se transformă în ură şi ucidere (Iacob I, 20; 4, 1—3). La fel ispita care la început pare nevinovată, dacă este tratată cu şovăială, devine uşor acceptată şi mai greu de învins. De aceea Mîntuitorul arată că păcatul se săvîrşeşte la început în inimă. Aici trebuie concentrate toate forţele duhovniceşti spre a-l izgoni: „Aţi auzit că s-a zis celor de demult: să nu desfrînezi. Iar Eu zic vouă: că oricine caută la femeie spre a o pofti, a şi desfrînat cu ea în inima sa" (Matei 5, 27—28). Tot astfel se pune problema şi cînd este vorba de creşterea în virtute. Aceasta pentru că pe drumul virtuţii, a săvîrşirii binelui nu se admit ezitările, nehotărîrile, şovăiala. Un astfel de drum nu poate cunoaşte oboseala fiindcă el vizează răsplata chemării celei de sus" (Filipeni 3, 14), a desăvîrşirii în Dumnezeu (Matei 5, 48). În astfel de situaţii drumul este permanent deschis în săvîrşirea neîntreruptă a mai binelui. De aceea accentuează Apostolul că: „celui ce i se pare că stă să ia aminte să nu cadă" (I Corinteni 10—12). Pretinsa staţionare în bine corespunde unei lîncezeli sau moleşeli morale, ceea ce înseamnă declin. Spre a accentua hotărîrea unei acţiuni constante şi ascendente în săvîrşirea binelui, Apostolul porunceşte: „lucraţi cu frică şi cu cutremur la mîntuirea voastră" (Filipeni 2, 12). Adică, cu atenţie sporită în a nu cădea, de a nu da înapoi fiindcă pe măsură ce se stinge lumina soarelui, apare întunerecul nopţii... Primejdia şovăielii se manifestă în acest caz prin aceea că lipsiţi de bine, cădem în mreaja răului, din ce în ce mai întunecoasă. Zăboveala atrage după sine trîndăvia duhovnicească, numită şi „moartea de fiecare ceas", fiindcă trîndăvia sau lenevirea duhovnicească este o moleşire şi slăbănogire duhovnicească, ceea ce duce la „răcirea şi stingerea duhului", cum spune Sfîntul Apostol Pavel. Cînd termometrul duhovnicesc aflîndu-se într-o continuă scădere şi răcire, atinge limita inferioară, provoacă îngheţul duhovnicesc, adică „moartea spirituală". Şovăiala în cultivarea neîntreruptă a binelui în modul arătat mai sus, stagnează şi legătura cu Dumnezeu care este Binele absolut. Aceasta duce la pierderea încrederii în bunătatea Părintelui ceresc care este un păcat împotriva Duhului Sfînt şi care atrage după sine şi păcatul capital al întristării, cînd sufletul arde în neputinţa ridicării, mocnind ca tăciunii de jăratec nestins, iar strigătul după salvare rămîne fără ecou. Se recomandă deci o continuă priveghere în urmarea neîntreruptă a binelui, o continuă „atenţie la noi înşine", cum spune Sfîntul Vasile cel Mare, avînd totdeauna cîrma vieţii îndreptată spre depăşirea valului care se opune săvîrşirii binelui, fără nici o ezitare sau şovăire, fiindcă Domnul ne spune atît de clar că „împărăţia cerurilor se ia cu asalt şi numai cei silitori o răpesc" (Matei 11, 12). De aici învăţătura că „nimeni care pune mîna pe plug şi caută înapoi nu este potrivit pentru împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 9, 62).

Văzînd primejdia şovăielii, să ne rugăm Părintelui ceresc să ne întărească încrederea în bunătatea şi purtarea Lui de grijă, iar noi să ne dovedim hotărîţi a sta împotriva păcatului, făcînd vie puterea harului divin spre săvîrşirea mai binelui în viaţa personală şi în relaţiile cu semenii noştri.

Pr. prof. *Sorin Cosma*

Taina mîntuirii în Hristos: Crucea

Teologia ortodoxă oferă mai multe porți de intrare spre taina restaurării creației și transfigurării umanității în și prin Iisus Hristos. Această teologie a insistat asupra drumului pe care umanitatea l-a parcurs împreună cu Fiul lui Dumnezeu care a asumat-o în persoana Sa, a înălțat-o și a introdus-o în sînul Treimii. Iar *umanitatea*, în sensul biblic, trebuie luată împreună cu *creația*, astfel încît ele se schimbă și se preschimbă împreună (Rom. 8, 21).

„Astăzi s-a spînzurat pe lemn, Cel ce a întărit pămîntul pe ape". La scoaterea Sfintei Cruci, în joia Patimilor, Biserica anunță cu voce tare că Cel care merge spre răstignire acum, Iisus din Nazaret, este însuși Cuvîntul veșnic al lui Dumnezeu, prin care toate au fost create. Iisus Hristos, răstignit sub Pontiu Pilat, este unul și același cu Cel care a creat în timp lumea. Iconomia creației și cea a mîntuirii nu sînt deci separate, ci corelative. Căci Cel care a creat lumea n-a părăsit-o și n-a îngăduit ca umanitatea să fie destinată morții (Ps. 117, 18). „Că Tu prin voia Ta toate aducîndu-le dintru neființă întru ființă, cu puterea Ta ții făptura și cu purtarea Ta de grijă chiverniseşti lumea" (Slujba Botezului). I se cădea Aceluia „pentru care sînt toate și prin care sînt toate" (Evrei 2, 10), să vină în mijlocul creației și să o rezidească. Crucea ne-a făcut astfel cunoscut Cuvîntul-Viața, devenind pentru noi „pomul vieții" (Fac. 2, 9); „În această lume a înflorit și Cuvîntul și a dat rod; făcîndu-se trup a dat viață celor ce au gustat din bunătatea Lui (I Petru 2, 3), pentru că nu ne-a fost făcut cunoscut Cuvîntul fără lemnul crucii; Cuvîntul, viața noastră, a fost atîrnat de lemnul crucii (Deut. 21, 22—23; 28, 66; Fapte 5, 30; 10, 39; Gal. 3, 13), spre credința noastră" (Clement Alexandrinul, *Stromata a V-a*, 72, 3, trad. rom., p. 352).

Taina Crucii este taina Fiului lui Dumnezeu care devine pentru noi „om al durerilor și cunoscător al suferințelor", care „a luat asupră-și durerile noastre și cu suferințele noastre s-a împovărat. Și noi îl socotim pedepsit, bătut și chinuit de Dumnezeu. Dar el fusese străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mîntuirea noastră și prin rănile lui noi toți ne-am vindecat" (Isaia 53, 4—5). Îmbrăcat în trupul uman cel neputincios și sărac, „fără chip și fără frumusețe" (Is. 53, 2), El s-a umilit pînă la măsura de rob ca să facă nouă cale spre o nouă creație, ca să ne întoarcă pe noi la libertatea cea dintîi. Și pentru că Cel ce se întrupează este de-o-ființă cu noi, El poate să se identifice total cu starea umanității: „Drept aceea, avînd arhiereu mare, care a străbătut cerurile, pe Iisus, Fiul lui Dumnezeu, să ținem cu tărie mărturisirea: Că nu avem arhiereu care să nu poată suferi cu noi în slăbiciunile noastre, ci ispitit întru toate după asemănarea noastră, afară de păcat" (Evrei 4, 14—15). Fiind de-o-ființă cu noi, putem spune atunci: „Dacă suferim împreună cu El, împreună cu El vom fi preamăriți" (Rom. 8, 17).

Din cauza marei Sale iubiri cu care ne-a iubit (Efes. 2, 4), Iisus s-a suit pe cruce și acolo a „ridicat păcatul lumii" (Ioan 1, 29). Iisus a dorit crucea ca ascultare față de Tatăl care a iubit atît de mult lumea încît pe Unicul Său Fiu l-a dăruit pentru viața acesteia. El a băut cupa pe care Tatăl i-a dat-o (Ioan 18, 11). Dar Iisus nu s-a suit pe cruce nici obligat, nici în mod necesar, nici din întîmplare. El n-a murit din slăbiciune omenească, nici într-un mod secret sau retras. El a acceptat moarte de bunăvoie și răstignire publică. El și-a oferit trupul Său Tatălui, ca jertfă de răscumpărare în locul tuturor. Ca „mielul lui Dumnezeu" (I Petru 1, 19), El a suferit astfel pentru toți, și datorită unirii cu umanitatea noastră, El a împlinit în locul nostru toată dreptatea. El a venit în lume anume pentru acest moment, ca să distrugă în propriul Său trup moartea întregii omeniri. Prin urmare, în ridicarea Sa pe cruce, Iisus Hristos este Marele Arhiereu, Mijlocitorul, Cel care ia inițiativa și conduce acest proces de distrugerea a morții (Evr. 2, 10): „Că de bunăvoie ai voit a Te sui cu trupul pe cruce, ca să scapi din robia vrăjmașului pe cei ce i-ai zidit."

Crucea este întîlnirea între iubirea lui Dumnezeu față de oameni dusă la capăt (Ioan 15, 13) și ura oamenilor față de Dumnezeu dusă la extremitatea ei. Jertfa lui Hristos pe Cruce nu trebuie să fie deci alegorizată, ci trebuie să fie înțeleasă în sens istoric, real. Autoritățile civile și religioase n-au găsit nimic rău în El. Nimic în El nu justifica moartea Sa: a murit pe nedrept pentru dreptate. S-a adus deci pentru noi jertfă nevinovată, „jertfa cea vie și nejertfită" (Slujba învierii). Crucea devine astfel un act de umilire totală, deoarece în ea s-a coborît la iad, adică la punctul extrem la care umanitatea ajunsese în căderea ei. Creația trebuia scoasă din stricăciune și moartea trebuia zdrobită. Trebuia învinsă moartea nu numai pentru totdeauna ci și pentru toți: „Dacă unul a murit pentru toți, am murit deci toți" (II Cor. 5, 14). Or nimic în noi nu justifică iertarea. Am fost iertați fără condiție, din cauza iubirii Sale.

Cum a devenit mîntuirea noastră realitate în jertfa lui Hristos? Mîntuirea are loc în acest „schimb" care se produce între moartea lui Hristos și viața noastră, astfel încît în El lucra moartea iar în noi viața. Dacă omul, în căderea lui, a ales moartea pentru viață, Iisus Hristos, în jertfa Lui a ales viața pentru moarte, „S-a dat pe Sine schimb morții" (*Anamneza*, Liturghia Sf. Vasile), și astfel „a nimicit moartea și a adus la lumină viața și nemurirea" (II Tim. 1, 10). Prin aceasta, Crucea constituie cheia mîntuirii noastre, acest transfer este cu putință deoarece El era în același timp de-o-ființă cu Dumnezeu-Tatăl și de-o-ființă cu noi: „Pentru că și cel ce sfințește și cei ce sînt sfințiți, dintr-unul sînt toți; de aceea nu se rușinează să-i numească pe ei frați" (Evr. 2, 11). Într-adevăr, El nu a luat firea îngerilor, „ci sămînța lui Avraam a luat" (Evr. 2, 16). După *Epistola către Evrei*, această participare la jertfa lui Hristos are un profund caracter ontologic: „De vreme ce copiii s-au făcut părtași sîngelui și trupului, în același fel și El a împărtășit acestea, ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpînirea morții, adică pe diavolul" (Evr. 2, 14). Fiindcă ne-a jertfit în umanitatea noastră, sîntem „părtași" la toate faptele Sale răscumpărătoare: „Ca să-l cunosc pe El și puterea învierii Lui și să fiu părtaș la patimile Lui, și asemenea să fiu cu El, în moartea Lui, ca, doar, să pot ajunge la învierea cea din morți" (Filip. 3, 10—11). În moartea Sa, moartea noastră a fost distrusă făcînd cu putință acest transfer al vieții Sale în viața noastră. Apostolul Pavel explică acest schimb astfel: „Noi totdeauna purtăm în trupul nostru moartea lui Iisus, ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru. Căci pururea noi cei vii sîntem dați spre moarte din cauza lui Iisus, pentru ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru cel muritor. Astfel că moartea lucrează în noi, iar viața în voi" (II Cor. 4, 10) — trad. Galaction).

„Acum a fost proslăvit Fiul Omului și Dumnezeu a fost proslăvit în El" (Ioan 13, 31). Pe cruce, moartea a fost învinsă de viață, violența oamenilor a fost făcută inofensivă de iertarea lui Dumnezeu. Biruința iubirii lui Dumnezeu apare chiar în momentul în care ura lumii era la culmea ei. Domnul a inversat situația crucii astfel că ea devine izvor de libertate și de înviere. Este o schimbare radicală în istoria umanității, căci Dumnezeu era în Hristos împăcînd lumea cu sine. Marele Arhiereu Hristos ne încredințează pentru totdeauna Tatălui: „Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău pe care Mi l-ai dat" (Ioan 17, 11). El intră acum cu umanitatea noastră, în slava Tatălui, deoarece Cel ce s-a jertfit pentru noi, ne-a jertfit împreună cu El pe noi înșine.

În ce fel creștinii își impropriază taina Crucii?

Apostolul Pavel spune că Evanghelia lui Hristos este „întîi de toate" vestea că Hristos a murit pentru păcatele noastre potrivit Scripturii (I Cor. 15, 3). Astfel, creștinii sînt chemați să propovăduiască totdeauna pe Hristos cel răstignit.

Umanitatea noastră fiind destinată vieții și învierii, ea trebuie să treacă prin procesul crucii și morții lui Hristos, Ca unii ce am murit și înviat cu Hristos, am fost eliberați de stricăciunea trupului și de obsesia morții. Creștinul reface acest drum cu Hristos în tainele Bisericii. În Taina Botezului, credinciosul moare și înviază împreună cu Hristos, devenind mădular al Său. În Taina Cuminecăturii, credinciosul participă la trupul Său înviat, unindu-se cu capul Bisericii.

Suferința pentru numele lui Hristos este parte din spiritualitatea creștină (Luca 9, 23). „Acum mă bucur de suferințele mele pentru voi și împlinesc, în trupul meu, ceea ce lipsește suferințelor lui Hristos pentru trupul Său, care este Biserica" (Col. 1, 24). Creștinii se află adesea în situație de suferință, în stare de jertfă, nu numai în relațiile lor cu semenii, ci și cu ei înșiși. Ce este în fond suferința, crucea purtată în numele lui Hristos? Un act de mulțumire și de ofrandă pentru iertarea și răscumpărarea primite de la Dumnezeu: „Aici stă contradicția între lucrurile divine și cele umane: în timp ce voi ne osîndiți, Dumnezeu ne mîntuiește" (Tertulian, *Apologeticul*, 50, 16, trad. rom., p. 109). În starea de jertfă, Hristos nu este doar exemplul nostru, ci e unul din Treime și unul din noi, compătimitor cu noi, dîndu-ne puterea să fim liberi și să înviem chiar răstigniți pe cruce, ca El: „Aveți în voi simțirea care era în Hristos Iisus, Cel ce, fiind în chipul lui Dumnezeu, n-a ținut ca la o pradă la egalitatea Sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe Sine, făcîndu-se asemenea oamenilor și la înfățișare dovedindu-se ca un om. S-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-se pînă la moarte, și încă moarte pe cruce" (Filip. 2, 5—8, trad. Galaction).

Pr. prof. *Ion Bria*

Pregătirea morală a preotului pentru predică

Idealul propovăduirii Evangheliei lui Hristos este deosebit de mare. Adevărul creștin nu se îmbracă oricum în cuvinte; el pretinde să fie zămislit totdeauna din nou în adîncul ființei celui ce-l exprimă, se cere dotat cu putere multă și trimis în misiune, pentru ca evidența lui să pună stăpînire imediată pe orice inimă deschisă. Sarcina predicatorului nu este aceea de a emite cuvinte, sub formă de sunete articulate, ci este aceea ca prin graiul său Cuvîntul lui Dumnezeu însuși să se rostească și în același timp să devină prezent și lucrător în lumea în care trăim. E vorba despre o întrupare vie a puterii lui Hristos între oameni, de o prezență efectivă, creatoare, niciodată învechită, necontenit activă. Acest ideal nu poate avea ca origine niște idei circulînd dintr-o parte în alta, de la un autor la altul, de vreme ce inspirația lui este de ordin divin, iar sursa lui primordială se află în Evanghelie. Aflîndu-se în slujba susținerii, apărării, precum și a ameliorării vieții duhovnicești în genere, dar mai ales dintr-o anumită parohie, el este o funcție vitală a preoției creștine, care în esență este una și aceeași cu preoția lui Hristos. Numai în măsura în care „Cuvîntul se face trup", țîșnesc din el, ca dintr-un izvor, înțelepciunea, puterea și viața. Într-adevăr, cuvîntul în predică se identifică cu Hristos, rămînînd astfel pentru totdeauna al lui Hristos, cum se învață pilda semănătorului („sămînța este cuvîntul lui Dumnezeu"), dar el trebuie să se facă cunoscut și nu se face altcum decît prin predicator. De aceea predicatorul trebuie să fie el însuși un centru de direcție în realizarea potențelor pe care le deține cuvîntul dumnezeiesc. Cu alte cuvinte, izbînda acestei misiuni însăși depinde, în mare măsură, de pregătirea deosebită a preotului predicator.

Principiul fundamental de la care trebuie să plecăm în preocuparea pentru pregătirea și formarea predicatorului, mesager și crainic al lucrurilor dumnezeiești, precum și a menținerii lui la nivelul exigenței misiunii sale sacerdotale, este acela că dorința sacră nu trebuie privită atît ca o realitate care însumează o serie de bunuri înăscute, depinzînd adică de natura, talentul și aptitudinile deținute de preoți ci ca una ce se află în legătură directă cu pregătirea lui morală și teologică, prin care are priză la divin și i se conferă, de cele mai multe ori, o harismă deosebită. Marii cuvîntători nu au fost predestinați pentru succesul lor predicatorial, ci ei au depus, în formarea lor, stăruitoare eforturi sufletești, asimilînd deopotrivă educația și instrucția religioasă și au menținut o continuitate asiduă de muncă în această direcție. Cercetînd trecutul tuturor marilor predicatori, începînd cu Sfinții Apostoli, aflăm de la toți o serioasă pregătire, împrejurări favorabile și mijloace potrivite pentru formarea lor. De aceea nu-i de mirare că veacurile care au cuprins în timpul lor o viață creștină mai intensă, ori veacurile care au oferit prilejuri favorabile dezvoltării culturii și literaturii, în general, au făcut să se resimtă și progresul elocinței sacre, printr-un număr de predicatori mai distinși. Astfel, veacul de aur al literaturii patristice în răsărit, veacul al XVII-lea în Franța (epoca lui Bossuet), veacul al XVIII-lea la noi (epoca lui Antim Ivireanul), ne pot fi cîteva exemple reale în sprijinul afirmației făcute. Se cuvine însă să observăm că accentul principal revine totdeauna pregătirii morale, care nu poate fi substituită niciodată de cea teologic-generală. Preoții noștri din veacurile trecute, care au însoțit pe Horia în răscoală sau pe ostașii români în războiul de independență și în cel de reîntregire, arătînd că își iubesc neamul în duhul unei dăruiri totale, slujind în bisericuțe de lemn și la nevoie legînd rănile soldaților pe cîmpurile de luptă, deși nu au cunoscut prea multe din principiile elocinței sacre au știut ce este rugăciunea și meditația și au cules roadele cuvîntului dumnezeiesc exprimat sau predicat de ei.

În ce privește predica propriu-zisă, constatăm că e vorba, mai întîi, în Biserica primară, nu numai de o trimitere a unei puteri harice asupra Sfinților Apostoli, ci de o temeinică pregătire a lor, vreme de trei ani, în școala divină în care i-a format Iisus Hristos. Astfel, ei au fost pregătiți pentru propovăduirea Evangheliei, în sensul de a transmite adevărul, descoperindu-se a fi ei înșiși „lumina lumii" și „sarea pămîntului". Prin ei avem Cuvîntul vorbind în mijlocul istoriei și a lumii. Și de data aceasta se cuvine să remarcăm dorința Mîntuitorului de a vedea că ucenicii Săi sînt, în primul rînd, cu adevărat „sarea pămîntului" (Matei 5, 13), pentru a putea fi cu succes și „lumina lumii" (Matei 5, 14). Îngemînată strîns cu adevărul divin, viața însăși a celui ce îl exprimă este și ca un cuvînt viu pronunțat de Dumnezeu, care i-a mijlocit de fapt predicatorului afirmarea religios-morală și i-a încredințat misiunea propovăduirii. Mesajul divin este un cuvînt-viață. „Dumnezeu lansează săgeata, ne spune Sfîntul Grigore de Nysa, dar credința nu introduce numai săgeata, ci și arcul cu ea". Adeseori se vorbește despre o predică a faptelor, în sensul că și ele sînt edificatoare, capitol de omiletică înaugurat la noi de regretatul preot și profesor Dumitru Belu. E bine totuși să facem aici o distincție: nu ne referim la fapte, ci la predică. Mîntuitorul a rînduit ca adevărul Său să se transmită și pe această cale a propovăduirii: „Mergînd învățați toate neamurile . . ." (Matei 28, 19). Faptele preotului nu sînt de ajuns pentru a conduce pe credincioși spre cunoașterea acestui adevăr, de aceea el are datoria să predice. Cînd Mîntuitorul a spus: „Cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema" (Matei 5, 19), nu a stabilit o identitate între „ a face" și „a învăța", de unde ar fi reieșit că învățătura ar fi de prisos. Dimpotrivă, a afirmat necesitatea ei, condiționînd-o însă de pregătirea morală. În acest înțeles, o anumită întîietate revine formării morale a predicatorului („a face" este înaintea lui „a învăța"), clădirii fondului său creștin, pentru a putea fi, cu adevărat, „sarea pămîntului" (Matei 5, 13). Căci numai de pe această temelie poate fi, în propovăduirea cu zel a cuvîntului vieții, pentru sine și pentru alții, evidentă „lumină" (Matei 5, 14). De fapt, Mîntuitorul a stabilit o normă și a rînduit un principiu suveran al rostirii oricărei predici, spunînd cuvintele: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să se facă văzute faptele voastre cele bune, și ei să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (cf. Matei 5, 16).

Necesitatea pregătirii morale a preotului, în vederea elaborăriii și rostirii predicii, o implică mai cu seamă caracterul sacerdotal al activității predicatoriale. Predica însăși este un sanctuar, un altar de slujbă, în care singur preotul are privilegiul să oficieze lucrarea cea tainică a lui Dumnezeu în lume. Apropierea însă de acest altar pretinde și ea o exigentă inițiiere curățitoare. După cum numai în Biserică poate avea loc o adevărată lectură a Evangheliei, tot numai aici, în Biserică, Trupul tainic al Domnului, locul în care Dumnezeu face să răsune cuvintele Sale, poate fi cunoscut și înțeles adevărul divin, Principiul acestei înțelegeri a fost enunțat de către Sfîntul Apostol Pavel astfel: „Nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, decît în Sfîntul Duh" (I Cor. 12, 3). Cuvîntul rostit de la anvom devine printr-o colaborare teandrică, o icoană a numelui lui Dumnezeu și ca atare trebuie văzut drept un act de cult. În acest sens, cea mai frumoasă definiție a predicii este următoarea: predica este o revelație a Revelației. În vederea elaborării și a rostirii predicii, potențele umane trebuie să fie ridicate la înălțimea lucrului care se săvîrșește, prin acțiunea sfințitoare a harului divin, predicatorul însuși devenind, după o expresie paulină, „figura Christi" (Evr. 1, 3). Dumnezeu s-a descoperit prin profeți, dar de la plinirea vremii a strălucit prin predicatorii care s-au dovedit a fi și sfinți. Iisus Hristos, se știe, ne spune Sfîntul Ioan Gură de Aur, „nu a lucrat nici prin Platon și nici prin Pitagora, El a lucrat și a vorbit prin suflete cu mult mai vrednice de cuvîntul Său, decît al tuturor filosofilor. Suflete simple, dar curate, chemate de Hristos din rîndul pescarilor din Galileea. Petru, bunăoară, nu era numai iubitor de înțelepciune, ci mai ales un suflet pregătit pentru har, pe cînd filosofii erau doar copii, atrași de gloria deșartă." Momentul pogorîrii Sfîntului Duh, tot la fel ne arată că ucenicii Domnului erau pregătiți pentru primirea harului propovăduirii, fiind toți adunați în rugăciune, cînd s-au revărsat peste ei limbile de foc. Plinirea pregătirii sufletești este, așadar, exprimată prin rugăciune și iubire „Poate fi predicatorul cel mai mare orator, cel mai cult om — se exprimă, de asemenea, Sfîntul Ioan Gură de Aur — dacă nu are sufletul pe deplin îmbibat de duh creștin, este ca și casa împodobită cu tot felul de ornamente și lucruri strălucitoare, dar stă pe temelie de nisip".

Propovăduind „liturgic" cuvîntul lui Dumnezeu, care se aseamănă cu bobul din Evanghelie care poartă în el altă sută de boabe, predicatorul descoperă ascultătorilor prezența lui Hristos, dar nu ca o simplă prezență divină în lume, ci ca una de la care provine un nou elan și o nouă tendință de acțiune, menită să facă dintr-o realitate cerească, una pămîntească. De aceea el trebuie să lucreze efectiv pentru instaurarea Împărăției lui Dumnezeu pe pămînt. Viața în Hristos, pe care preotul o trăiește în chip particular, țîșnită dintr-o iubire sinceră, vie și neîmpărțită a sufletului său, devine un centru de tărie spirituală, de generozitate și jertfelnicie, care își revarsă, prin cuvînt și faptă, energiile în afară, peste existența credincioșilor săi, din neamul său, în fruntea cărora se află. Destinul adevăratului predicator este ancorat în destinul neamului său. Acțiunea lui are scopul ca viața neamului să strălucească veșnic în Hristos. Năzuința lui nu poate fi alta decît aceea ca neamul lui însuși să se afirme în lume și în istorie, trăind în pace și înfrățire cu alte popoare, descoperindu-și generozitatea și aducîndu-și aportul său specific la propășirea omenirii întregi.

Pr. *Ilie Moldovan*

Din cîntările liturgice ale Ortodoxiei

„Mila păcii"

În redactarea lui actuală, ca și în cele anterioare, textul cîntării „Mila păcii" este eliptic: „Mila păcii, jertfa laudei". Complet ar putea fi: Doamne, cerem mila păcii, ca să putem aduce jertfa laudei. În ectenii ne-am rugat pentru „pacea de sus" și pentru „pacea a toată lumea". Acum ne rugăm pentru pacea necesară mai ales în momentele centrale ale Sfintei Liturghii, dar și în timpul oricărei alte slujbe. Căci, într-adevăr, avem lipsă și de o asemenea *pace liturgică*.

Una dintre dimensiunile acestei păci o constituie ordinea sau *„rînduiala"*. La această concluzie ajungem indirect, prin analizarea textului paulin: „Pentru că Dumnezeu nu este al neorînduielii, ci al păcii" (I Cor. 14, 33). Apostolul utilizează aici o figură de stil, o sinecdocă. Nu vizează o singură dimensiune a păcii: rînduiala, ci numește întregul: pacea, care implică și rînduiala.

Dar ce avem să înțelegem prin rînduială? Desigur, mai întîi integrare în linia mare a desfășurării slujbei, în ritualul ei. Apoi respect reciproc din partea celor ce săvîrșesc sfînta slujbă: clerici și mireni. Preotul și cei ce cîntă să nu se „acopere"; să nu creeze interferențe, ci „să-și dea rînd".

O altă dimensiune a păcii liturgice o constituie *armonia lăuntrică*, împăcarea. Sentimentul dreptei împăcări cu propria conștiință, cu semenii noștri și cu voia lui Dumnezeu. Această armonie lăuntrică o caracterizează mai ales *liniștea sufletească*. Liniște pe care o simțim ca o binefăcătoare încununare a încadrării noastre sincere în rînduială.

Pacea liturgică ne este foarte necesară în timpul aducerii Jertfei Euharistice. Însuși preotul ne face atenți că Sfînta Jertfă trebuie adusă *„cu pace"*. Adică astfel să fie însoțită (participată) de jertfa noastră. Căci în Liturghie se aduc două jertfe: 1. Sfînta Jertfă, adusă de Iisus Hristos, și 2. jertfa laudei, pe care se cuvine să o aducem noi, credincioșii: preoți și mireni. (În edițiile mai recente ale Liturghierului această realitate dublă se reflectă și ortografic: inițiale majuscule la „Sfînta Jertfă, și minuscule la „jertfa laudei").

E drept că îndemnul preotului prezintă Sfînta Jertfă ca adusă din partea noastră: „Sfînta Jertfă cu pace a o aduce". Dar se înțelege: a o aduce prin participare, însoțind-o cu jertfa laudei. Însăși Sfînta Jertfă nu are numai caracter de răscumpărare, ci și de laudă supremă. Astfel, în Liturghie cele două jertfe se unesc și — într-un mod adecvat — se întrepătrund. Momentul care arată mai pregnant unirea celor două jertfe este cel al epiclezei: în altar Sfînta Jertfă, iar în naos, jertfa laudei. (Pe Tine Te lăudăm . . .). Ambele în aceeași biserică, în același timp liturgic.

Lauda aceasta liturgică, adusă de noi, constă în renunțare la autoaprecieri morale și deșertare de orice formă de egoism. Aceste mișcări sufletești, unite cu dorința de a trimite lui Dumnezeu ceea ce avem mai curat ca simțire afectivă, cugetare și voire, primesc sublimul statut de *jertfă:* jertfa laudei. Însă, conștienți că nu realizăm această jertfă, mai ales nu avem înlăuntrul nostru ceva atît de curat cum se cuvine a-I adresa lui Dumnezeu, ne punem speranța cea mare în *Sfînta Jertfă*.

În aceasta Însuși Dumnezeu-Fiul se aduce pe Sine omagiu suprem Sfintei Treimi. Deci și Sieși. Un paradox? Mai mult: o taină. (Totuși și pe plan uman, la scară inexprimabil mai redusă, am văzut ceva asemănător. Cu prilejul sărbătoririi unui mare cîntăreț de operă, ca punct omagial suprem a fost invitat să cînte pe scenă însuși sărbătoritul. Într-adevăr, paradoxal. Însă nu străin de adevărul culminației).

Încă în timpul Heruvicului, cutremurat de taina Autojertfirii lui Iisus Hristos, preotul rostește abia șoptit: „Că Tu ești Cel ce aduci și Cel ce *Te aduci!"* Iar acum, pătrunși de înfricoșătoarea dar și mîntuitoarea Taină, abia îndrăznim și noi să cerem: „Mila păcii"...

Pr. *Gheorghe Șoima*

PSALM 5

Dacă-n răstimpuri, Doamne, necazurile-mi fură
iubirea ce ți-o dărui, cînd sînt mușcat cu ură
și-s prăvălit în pulberi de semenii care vor
să am și eu măsura și răutatea lor,
mă-ntorc curînd spre Tine cu-aroma din cățuie
și-odată cu mireasma și inima mea suie
spre-o liniștire mare. Tu ești izvodul ei
și-astîmperi gînduri triste și fără de temei
ce mă înstrăinează de veșnica iubire.

Cum să răspund, mă-nvață, altora cu-osîndire,
cînd rănile iubirii pe Tine te rănesc?
Am înțeles porunca și nu mă răzvrătesc;
n-am să încalc nici voia Ta-n fire întrupată
și-am să-ți aduc ca jertfă făptura mea-mpăcată.
Nu mai răspund la ură cu gheizere de ură
și-i las cu gust de sînge pe-ai mei dușmani în gură,
iar eu aceeași față le-o-ntorc mereu de-acum,
cînd zările sînt pline de trîmbele de fum,
în juru-mi, și m-așteaptă întoarcerea cea mare
unde-i izvor de pace, de-odihnă și-alinare.

Pr. prof. *Petru Rezuș*

Patriarhia Română la a şaizecea aniversare

Cu şase decenii în urmă, într-un larg spirit de independenţă, în condiţiile create după primul război mondial, în cadrul statului naţional şi unitar, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române Autocefale, în şedinţa sa din 4 februarie 1925, a hotărît: „înfiinţarea în Ţara Românească pentru Biserica Ortodoxă Română Autocefală demnităţii de patriarh" şi „ridicarea arhiepiscopului şi mitropolitului Ungro-Vlahiei, în calitatea sa de primat al României, la rangul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale române".

Prin legea din 23 februarie 1925 pentru ridicarea titularului scaunului arhiepiscopal şi mitropolitan al Ungro-Vlahiei, ca primat al României, la rangul de patriarh, şi Statutul de organizare şi funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române din 25 februarie 1925, Patriarhia Română este astfel legal şi definitiv înfiinţată şi constituită.

Potrivit tradiţiei, la 12 martie 1925 Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române aduce la cunoştinţa Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, celorlalte patriarhate ortodoxe apostolice şi tuturor bisericilor ortodoxe autocefale, situaţia creată şi starea de fapt.

La 30 iulie 1925 Patriarhia ecumenică prin tomosul nr. 1579 recunoaşte ca deplin canonică înfiinţarea Patriarhiei Române. În acelaşi timp s-au primit răspunsuri similare şi de la celelalte Biserici surori.

Aşa a luat fiinţă în 1925, acum 60 de ani, Patriarhia română ca o expresie a deplinei independenţe suverane a poporului român şi Bisericii române şi ca o încoronare firească a poziţiei sale în lumea ortodoxă, ca şi a serviciilor pe care Biserica românească le-a făcut întregii creştinătăţi răsăritene, şi care era menită să „contribuie la păstrarea şi cimentarea unităţii spirituale a poporului român, — în permanenţă statornic pe pămîntul străbun al patriei noastre de azi şi neîntrerupt păstrător al legii şi credinţei ortodoxe — şi să „integreze" şi mai mult Biserica noastră străbună în „realităţile naţionale, sociale şi economice ale poporului pe care este chemată să-l slujească, în vederea propăşirii lui spirituale şi materiale".

Perioada aniversară a fost marcată prin activitatea şi personalitatea a patru patriarhi.

Primul patriarh Miron Cristea a cărui arhipăstorire corespunde unei epoci de consolidare a Statului român naţional modern, înscrie în istoria Bisericii o perioadă de mari realizări marcate prin personalitatea sa dinamică şi geniul său pastoral. În timpul arhipăstoririi sale Biserica se reorganizează în cadrul statului naţional român într-o formă unitară. Considerînd Biserica naţională ca pe un pivot în opera de întărire a unităţii naţiunii române şi conştient de rolul ei spiritual şi cultural în viaţa naţiunii primul patriarh imprimă Bisericii un spirit de slujire a intereselor superioare naţionale intensificînd activitatea acesteia în diferite domenii de activitate. S-a preocupat de buna sa organizare, de activitatea sa pastorală şi liturgică ca şi de organizarea învăţămîntului teologic. În vremea sa, în 1936 la Atena teologii români au marcat un remarcabil moment de prestigiu al Bisericii noastre în lumea ortodoxă.

Patriarhul Nicodim Munteanu, ales în 1939, îşi desfăşoară activitatea în vremurile tulburi ale celui de al doilea război mondial, ca şi după acest război. Personalitate marcantă, patriarhul s-a impus prin viaţa sa duhovnicească şi prin cultura sa, iar prin lucrările sale a imprimat un spirit de înaltă ţinută morală clerului şi credincioşilor. Lui îi revine meritul de a fi pregătit intrarea Bisericii în noua epocă impusă de transformările survenite în ţara noastră după eliberarea ţării în 1944. Spiritul liturgic şi de slujire misionară imprimat de personalitatea acestui patriarh persistă şi azi şi a fost de bun augur într-o lume în plină evoluţie şi progres social.

Patriarhul Justinian Marina ales la 6 iunie 1948 a păstorit 29 de ani pînă la 26 martie 1977. Om dinamic cu experienţă pastorală a înscris în Biserica noastră o perioadă de frumoase realizări pe tărîm administrativ-economic şi cultural. Pornind de la punerea Bisericii pe temeiuri canonice a elaborat în perioada 1948—1952 Statutul şi Regulamentele bisericeşti prin care s-a organizat Biserica şi instituţiile sale şi s-a dat un impuls activităţii acesteia în toate domeniile de activitate. Meritul său este că prin noua legislaţie a menţinut structura tradiţională a Bisericii româneşti.

Graţie abilităţii sale patriarhul Justinian a contribuit pozitiv la stabilirea raporturilor dintre culte şi stat, aşa cum s-au stabilit prin legea pentru regimul general al cultelor din 1948, menţinîndu-se şi în acest domeniu raporturi devenite tradiţionale de respect reciproc, de loialitate şi slujire a Bisericii şi a poporului.

Învăţămîntul teologic cunoaşte o transformare profundă, intrînd sub jurisdicţia Bisericii, şi organizîndu-se la trei niveluri: şcoli de cîntăreţi, seminarii şi institute universitare.

Patriarhul Justinian rămîne în istoria Bisericii prin mişcarea de reînoire a vieţii sociale cunoscute sub denumirea de „apostolat social" precizată în lucrările cu acest nume. Mare patriot patriarhul a refăcut imaginea unei Biserici de dreptate şi reînoire socială, de slujire, de luptă pentru binele omului şi al naţiunii române în marea sa majoritate de credinţă ortodoxă.

Actualul întîistătător al Bisericii noastre Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin Moisescu ales la 19 iunie 1977, a cărui personalitate este bine cunoscută atît în ţară cît şi în străinătate, prin activitatea sa de profesor de teologie, de mitropolit al Ardealului şi de mitropolit al Moldovei, se impune prin acţiunea sa de introducere a Bisericii noastre în lumea ortodoxă şi ecumenică, ca unul care activează în toate organismele interortodoxe, intercreştine şi interreligioase. În vremea sa s-au iniţiat dialoguri la diferite niveluri între diferitele biserici, confesiuni şi religii, în scopul realizării dezideratului de unitate creştină, de conlucrare interreligioasă în vederea sprijinirii acţiunilor de menţinere a păcii şi progresului social pe plan mondial.

Pe plan intern confruntat cu realităţile vieţii moderne acordă o deosebită atenţie activităţii liturgice şi pastorale parohiale, pregătirii clerului în şcolile teologice, a punerii acestora în slujba intereselor superioare ale Bisericii şi patriei, a păcii mondiale.

Prin toate acestea, actualul întîistătător a imprimat Bisericii noastre menţinerea pe linia tradiţională a slujirii poporului ca o Biserică europeană şi de deschidere ecumenică.

Teolog de renume recunoscut în lumea creştină întîiul stătător a oferit Bisericii o operă personală teologică dar şi o lucrare de traducere a lucrărilor Sfinţilor Părinţi, menită să impulsioneze lucrarea cărturărească teologică în lumina tradiţiei ortodoxe.

Bunele relaţii întreţinute cu autoritatea de stat asigură Bisericii posibilitatea ca în deplină libertate să-şi amplifice mereu activitatea devenind astfel din ce în ce mai cunoscută şi apreciată.

Angajarea Bisericii noastre în opera de pregătire a viitorului sfînt şi mare sinod ortodox, prin personalitatea întîistătătorului ei, face ca teologia românească să se impună şi în acest domeniu.

O remarcabilă activitate desfăşoară actualul întîistătător şi în domeniul reorganizării diasporei româneşti, contribuind prin aceasta la menţinerea legăturilor dintre toţi fiii poporului nostru indiferent de meridianele lumii unde trăiesc.

Prin toate acestea Biserica noastră îşi continuă în condiţiile unei vieţi noi din patria noastră apostolatul său naţional şi vocaţia sa culturală şi este pregătită să răspundă competent exigenţelor vieţii noi, spirituale şi etice, impuse de noua societate. În acest scop se pregătesc clericii în şcolile teologice, gata a sluji interesele superioare bisericeşti şi naţionale, ale poporului şi patriei noastre, de pe poziţiile specifice creştin ortodoxe şi cu mijloacele potrivite învăţăturii Bisericii noastre.

Arhid. prof. *Ioan N. Floca*

Arădenii şi Patriarhia Română

Românii din marginea de vest a pămîntului românesc, de-a lungul veacurilor, s-au simţit întotdeauna legaţi sufleteşte de fraţii lor peste munţi. Conştienţi că fac parte din aceeaşi fiinţă naţională, ei au păstrat unitatea de limbă, de cultură şi credinţă cu românii de pretutindeni. În deosebi de cînd cele două Principate, Muntenia sau Ţara Românească şi Moldova, s-au unit într-un singur stat, România, şi Biserica ortodoxă din cele două ţări s-a unificat, cei aflaţi sub stăpîniri străine priveau cu drag la fraţii lor de peste munţi şi se bucurau de realizările acestora privindu-le ca pe propriile lor realizări. Revistele bisericeşti de la Arad, *Speranţa* (1869), *Lumina* (1872) şi, în deosebi, *Biserica şi Şcoala* (1877—1948) îşi informau cititorii cu regularitate şi cu multă simpatie despre evenimentele politice şi bisericeşti petrecute în „ţara liberă", în deosebi cele ce priveau noua organizare a Bisericii româneşti. Nu lipseau nici criticile formulate la adresa conducerii de stat sau a unor ierarhi care încălcau prevederile canoanelor bisericeşti.

Într-un reportaj despre „întronizarea unor noi episcopi la Rîmnic, Roman, Buzău şi Argeş", în 1873, revista arădeană *Lumina* scrie: „Dorim României a-şi continua restaurarea pe vechiul său temei al credinţei şi faptelor creştineşti şi naţionale."

În 1874, un corespondent de la Sibiu al „Trompetei Carpaţilor" publica un articol interesant, pe care-l reproduce şi *Lumina* arădeană, privitor la „unitatea (românilor) prin Ortodoxia altarului". Se cere ca „românii din România liberă să binevoiască a se interesa mai mult de afacerile bisericeşti şi şcolare ... de bisericile din întreaga Dacie". Autorul exclamă (şi arădenii reproduc) cuvintele: „Dumnezeule, veni-va un timp cînd toţi românii să fie în jurul aceluiaşi potir; într-o singură credinţă, precum sînt de un singur sînge?"

Revista arădeană „Biserica şi Şcoala" îşi informează cititorii despre depunerea în parlamentul României a unui proiect de lege care prevedea, între altele, ca mitropolitul primat al ţării să fie înălţat la treapta de patriarh, iar în 1885, cu ocazia recunoaşterii autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, aceeaşi revistă publica o dare de seamă despre şedinţa solemnă a Sf. Sinod şi cuvîntarea ministrului cultelor. În aceeaşi revistă întîlnim mereu ample reportaje despre bisericile din România, despre sfinţirea apei la Bobotează, la Bucureşti, toate străbătute de fiorul sfînt al dragostei de neam şi de biserică.

În statul român reîntregit, după primul război mondial, era firesc să se realizeze şi unificarea bisericească în spiritul tradiţiei canonice a Bisericii Ortodoxe. În toate părţile se făceau chibzuiri pentru o nouă organizare bisericească; se auzeau glasuri care cereau ridicarea Bisericii noastre la demnitatea de patriarhie ca un corolar al unităţii statale realizată cu atîtea sacrificii.

Un astfel de glas a venit şi de la Arad, din partea vrednicului de pomenire consilier eparhial al Episcopiei Aradului, Dr. Gheorghe Ciuhandu. În raportul prezentat Congresului preoţesc de la Sibiu din 6/19 şi 7/20 martie 1919, acesta spune: „România Mare a trăit, pînă de curînd, abia în taina inimilor noastre obidite. Azi însă, România Mare este o realitate pe care o trăim şi cu trupurile noastre şi care ne îndeamnă să căutăm a ne pune şi sub raportul ierarhic-bisericesc în consonanţă cu această realitate politică." Arătînd că fărîmiţarea politică a neamului românesc a creat referinţe canonice noi, unele dintre ele fiind dintre cele mai nefireşti, acum se cere crearea unităţii canonice bisericeşti prevăzută de canonul 34 Apostolesc. „Toate popoarele creştine ortodoxe ... din Orient îşi au patriarhul lor ... Canonul 34 Apostolesc ne dă şi nouă acest drept. *Pentru demnitatea de patriarhat ortodox român este predestinat scaunul de mitropolit primat al României.*"

Între propunerile raportului prezentat de Gh. Ciuhandu Congresului preoţesc din martie 1919, la punctul 2, se preconizează: „unitatea spirituală ce a existat şi pînă aici între Bisericile ortodoxe române din Regat şi din provinţele lui nouă ... *trebuie concretizată prin unificarea Bisericilor ortodoxe române particulare şi sub raportul canonic,* sub primaţia de la Bucureşti, ca centru de unitate al Bisericii tuturor românilor ortodocşi, ori păstrîndu-se şi pe mai departe dignitatea primaţială a mitropolitului din Bucureşti, ori creîndu-se, conform tradiţiei şi practicilor Orientului ortodox, *dignitatea patriarhului,* la care să fie ridicat scaunul mitropolitan primaţial din Bucureşti." (Cf. Gh. Ciuhandu, *Împreunarea Bisericilor Ortodoxe Române de pe teritoriul României Mari într-o singură Biserică şi raportul acestei Biserici faţă cu Statul,* Arad, 1919, p. 9).

Gh. Ciuhandu a militat neabătut şi în anii următori pentru întemeierea Patriarhiei Române în care el, ca şi alţi intelectuali, între care se poate aminti Onisifor Ghibu, Ioan Lupaş şi alţii, vedeau, încă de pe atunci, farul luminos care să adune sub strălucirea sa sufletele românilor ortodocşi, inclusiv cele ale celor din Transilvania dezbinaţi în două organizaţii bisericeşti care adesea se vrăjmăşau şi se supralicitau, în folosul asupritorilor de veacuri şi în paguba sufletului românesc.

Se ştie că realizarea dezideratului unanim, Patriarhia Română, a trebuit să mai aştepte încă şase ani de la data cînd Gh. Ciuhandu făcea această propunere. În 1925, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa din 4 februarie, a hotărît înfiinţarea Patriarhiei Române, iar autoritatea de stat a recunoscut-o prin Legea din 25 februarie 1925. Revista arădeană „Biserica şi Şcoala" anunţă evenimentul într-un editorial festiv în care scrie că „patriarhatul din Bucureşti se impune ca o chestie de prestigiu deoarece, faţă de alte Biserici creştine ortodoxe din Orient, Biserica noastră ortodoxă autocefală dispune de un număr considerabil de credincioşi ... înfiinţarea patriarhatului român prezintă şi o importanţă de ordin politic dată fiind situaţia în care se găsesc celelalte Biserici şi patriarhate". Aceeaşi revistă îşi informează cititorii despre cuvîntarea ministrului cultelor, Al. Lapedatu, în Sf. Sinod, în care sînt expuse „raţiunile de stat" care au determinat legalizarea hotărîrii Sfîntului Sinod privitoare la înfiinţarea Patriarhiei Române. Mai multe numere, dau pe larg cuvîntarea lui Ioan Lupaş în Camera deputaţilor (17 febr. 1925) în cauza Patriarhiei — o magistrală expunere a însemnătăţii acestui eveniment precum şi a speranţelor pe care credincioşii le leagă de înfiinţarea unei Patriarhii Române. În sfîrşit, aceeaşi revistă consacră un număr întreg redării solemnităţilor de înscăunare a primului patriarh, Miron Cristea.

Toate aceste spicuiri din presa şi studiile unor teologi din vremea aceea atestă că şi românii ortodocşi din părţile de vest ale ţării au militat intens pentru întemeierea Patriarhiei Române — simbol al unificării bisericeşti în patria reîntregită. Răsunetul acestui eveniment a fost deosebit de mare. E destul să notăm că sub impresia lui mai multe sate cu parohii greco-catolice din judeţul Arad, ca Nadăş, Moroda, Minişul de Sus şi altele, au revenit în masă la Ortodoxie. (Cf. *Biserica şi Şcoala,* Arad, nr. 52/1925).

După patriarhii Miron şi Nicodim, cel care a dat o strălucire deosebită scaunului patriarhal al Bisericii Ortodoxe Române a fost patriarhul de pie memorie Justinian Marina. Acesta a şi vizitat pentru prima oară eparhiile din Transilvania în 1949. Astăzi, Patriarhia Română are în fruntea ei pe vrednicul Patriarh Prea Fericirea Sa Dr. Iustin Moisescu care continuă, întru toate, strădaniile marelui său înaintaş.

Prot. dr. *Gheorghe Liţiu*

JUBILEUL PATRIARHIEI ROMÂNE

Împlinirea a 60 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de patriarhie a fost marcată prin festivităţi care au avut loc la Bucureşti în ziua de 29 septembrie 1985.

În dimineaţa acelei zile, în Catedrala patriarhală a fost oficiată Sf. Liturghie de către P. F. Părinte Patriarh Dr. Iustin Moisescu, înconjurat de un sobor de ierarhi şi preoţi, în prezenţa membrilor Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a consilierilor patriarhali, a profesorilor institutelor teologice de la Bucureşti şi Sibiu şi a unui număr mare de credincioşi.

La sfîrşitul Sf. Liturghii, despre Jubileul Patriarhiei Române a vorbit Î. P. S. Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului. Î. P. S. Sa a arătat că din bună vreme una din formele de organizare bisericească a fost patriarhia, avînd ca temei împărţirea teritorială politică şi principiul etnic.

Cît priveşte Biserica Ortodoxă Română, ea s-a remarcat de-a lungul istoriei sale printr-o bună organizare pe întreg teritoriul locuit de români.

După împlinirile din 1877 şi 1918, înfiinţarea Patriarhiei Române în 1925 a reprezentat o încununare a unei lucrări bisericeşti care a impus Ortodoxia românească pe plan intern şi pe plan ecumenic, Biserica noastră fiind astăzi una din cele mai temeinic organizate, cu cler serios pregătit, participantă activă la toate acţiunile interortodoxe şi ecumenice. În acelaşi timp ea este integrată în viaţa poporului nostru pe care îl slujeşte cu tărie, străduindu-se să ducă la mîntuire pe credincioşii pe care îi păstoreşte şi să contribuie la înfăptuirea năzuinţelor şi idealurilor lor, activitatea ei fiind favorizată de condiţiile prielnice de care se bucură în actuala societate românească.

La orele 13 a avut loc în sala sinodală şedinţa solemnă a Sfîntului Sinod dedicată acestui moment aniversar, şedinţă care a fost prezidată de către P. F. Părinte Patriarh Iustin. A fost prezent şi Domnul Ion Cumpănaşu, Preşedintele Departamentului Cultelor.

Cinstirea evenimentului a fost subliniată prin cuvîntarea festivă intitulată „Cei patru mari Patriarhi ai celor 60 de ani de Patriarhat Ortodox Românesc", rostită de Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

Î. P. S. Sa a făcut o prezentare a „istoriei împlinirilor din această perioadă prin istoria oamenilor care veghindu-le de pe scaunul cel mai înalt, au contribuit în chip determinant la înfăptuirea lor".

Enumerînd împlinirile cele mai de seamă ale celor patru patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, Î. P. S. Mitropolit Antonie a creionat în cuvinte potrivite profilul fiecăruia dintre ei.

În ceea ce îl priveşte pe Miron Cristea, patriarhatul acestuia „a fost o mîndrie a Bisericii şi o înălţare a prestigiului ei. A lăsat amintirea unui mare om bisericesc, mare diplomat, mare om de cultură, un modern. O bună intrare a Bisericii noastre în epoca modernă".

Cel de al doilea patriarh, Nicodim Munteanu, a preluat conducerea Bisericii la o vîrstă înaintată, în vremurile grele premergătoare celui de al doilea război mondial. El a avut „o înţelepciune deosebită pe care şi-a pus-o în valoare mai ales după război, cînd, ... s-a dovedit a fi pe măsura problemelor secolului nostru, deşi se formase în cel trecut. A trebuit să ştie să orienteze Biserica în toiul unor transformări nemaicunoscute pînă atunci în istoria Bisericii româneşti".

Cel de al treilea în şirul patriarhilor, Justinian Marina „a lăsat în istoria Bisericii noastre un nume acoperit de incontestabile împliniri: o Biserică bine organizată, cu structuri solide garantate de legi şi regulamente, cu şcoli teologice de prestigiu, cu un monahism întors spre vocaţia lui autentică şi tradiţională, cu tipografii şi tipărituri de înaltă calitate ... cu o preoţime bine orientată în contextul societăţii, şi deplină încredere în prezent şi viitor".

Dintre multiplele dimensiuni şi trăsături ale personalităţii şi activităţii celui de al patrulea patriarh, Prea Fericitul Părinte Iustin Moisescu aflat astăzi în fruntea Bisericii noastre, reţinem pe cele care îl caracterizează a fi „Patriarh al saltului în calitate, Patriarh al relaţiilor multilaterale cu lumea creştină şi al deschiderii noastre către lume, Patriarh al restaurării marilor noastre monumente bisericeşti". Portretul celui de al patrulea patriarh, a spus pe drept Î. P. S. Mitropolit Antonie, trebuie lăsat la acest ceas al unui bilanţ provizoriu şi parţial, deschis pentru însemnarea realizărilor viitoare.

În acest moment aniversar a fost alcătuit un act sinodal spre cinstirea evenimentului de la 27 septembrie 1925, act ce a fost înscris în condica sfîntă a Patriarhiei Române şi semnat de către toţi membrii Sfîntului Sinod.

La sfîrşitul festivităţilor a avut loc o agapă în palatul patriarhal.

Diac. *A. Jivi*

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Vizita Domnului Dr. Emilio Castro, Secretaru General al Consiliului Ecumenic al Bisericilor

În cadrul vizitei pe care a întreprins-o în România, la invitația Bisericii Ortodoxe Române, Domnul Dr. Emilio Castro, Secretarul General al Bisericilor, a fost între 26—28 septembrie 1985 oaspetele Centrului mitropolitan Sibiu.

A doua zi după sosirea aici, la 27 septembrie, s-a întîlnit cu cadrele didactice și cu studenții Institutului Teologic Universitar din Sibiu.

Salutîndu-l pe distinsul oaspete în aula Institutului, Î. P. S. Mitropolit Antonie a subliniat faptul că această vizită pune noul an universitar la Institutul Teologic sub semnul ecumenismului.

P. C. Părinte Profesor Ion Bria, Director adjunct al Comisiei „Misiune și Evanghelizare" din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, care l-a însoțit pe D-l Emilio Castro, l-a prezentat studenților, vorbind despre activitatea ecumenică a acestuia, care a început cu mulți ani în urmă în Uruguayul natal, în America Latină, și mai ales despre cea desfășurată în cadrul C. E. B. unde din anul 1973 a îndeplinit funcția de Director al Comisiei „Misiune și Evanghelizare", la 1 ianuarie 1985 preluînd funcția supremă de Secretar General al C. E. B.

Activitatea noului Secretar General al C. E. B. — a spus Părintele Bria — se caracterizează prin dorința de a spori rolul Bisericilor Ortodoxe în cadrul Consiliului, de a implica toate Bisericile în activitatea acestui Consiliu, care este un instrument foarte important pentru întreaga mișcare ecumenică.

Vorbind celor prezenți, Domnul Emilio Castro a avut cuvinte de înaltă apreciere pentru participarea Bisericii Ortodoxe Române la activitatea Consiliului Ecumenic, participare concretizată prin activitatea unor reprezentanți de seamă ai Bisericii noastre, Î. P. S. Mitropolit Antonie fiind membru atît în Comitetul Central, cît și în Comitetul Executiv al C. E. B.

Domnia Sa a subliniat rolul deosebit pe care îl au Bisericile locale în promovarea ecumenismului, fiecare dintre acestea venind cu experiența ei de viață desfășurată în condiții sociale și culturale diferite. Fără un ecumenism local, de fapt nu se poate vorbi despre ecumenism.

La sfîrșitul întîlnirii, oaspetele a răspuns întrebărilor puse de studenți ai Institutului.

În cadrul unei consfătuiri cu profesorii Institutului, aceștia au împărtășit Domnului Emilio Castro din experiența ecumenismului local din România, arătînd felul în care problemele de pe agenda Consiliului Ecumenic al Bisericilor sînt preluate și dezbătute și în conferințele noastre teologice interconfesionale.

La sfîrșitul vecerniei din seara aceleiași zile, Î. P. S. Mitropolit Antonie a prezentat credincioșilor aflați în Catedrala mitropolitană din Sibiu pe înaltul oaspete, care le-a vorbit despre strădaniile Consiliului Ecumenic al Bisericilor pentru realizarea unității creștine și despre implicarea acestui Consiliu în rezolvarea problemelor care confruntă omenirea de astăzi.

D-l Emilio Castro a mai vizitat Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, Colecția muzeistică de icoane pe sticlă de la Sibiel, centrele eparhiale de la Alba Iulia și Cluj-Napoca și s-a întîlnit cu reprezentanți ai Bisericii Evanghelice-Luterane din Sibiu și ai Bisericii Reformate din Cluj-Napoca, unde a vizitat și Institutul Teologic Protestant.

A. Jivi

SIBIU

■ Noul Român, localitate așezată cam în dreptul vîrfului Negoi, pe malul drept al Oltului, este atestat documentar, încă din veacul 15. Actuala biserică din această parohie, ridicată în 1846 pe urmele alteia mai vechi, de lemn, a fost reparată capital și îmbrăcată într-o plăcută haină picturală executată de pictorul I. Căzilă din Sibiu. Astfel înnoită, biserica a fost sfințită de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 1 septembrie 1985, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, între care și C. pr. I. Ioniță din S. U. A., răspunsurile fiind date de corul mixt al parohiei. La timpul cuvenit, teologul Faust Remus a fost hirotonit întru diacon. După Sf. Liturghie au vorbit P. C. prot. D. Luca (Sibiu), C. pr. Gh. Streza, parohul local, distins și hirotesit „iconom", d-l pastor reformat Sebe Francisc și d-l pastor evanghelic-luteran Loris Kurt. Cuvînt de învățătură a rostit apoi Î. P. S. Mitropolit Antonie, care a tîlcuit pericopa evanghelică din Duminica respectivă.

■ Petiș este filie la parohia Șoala, prot. Mediaș, iar biserica de aici a fost reparată și zugrăvită, lucrări în urma cărora sf. lăcaș a fost sfințit Duminică, 22 sept. 1985, de către P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul. La priceasnă, predica zilei a fost rostită de P. C. pr. prof. V. Mihoc, iar la sfîrșitul Sf. Liturghii au vorbit C. pr. Gh. Șebu, parohul local, distins și hirotesit „sachelar" și d-l pastor evangh.-lut. Mihail Wagner. Cuvînt de învățătură a rostit apoi P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, care a vorbit despre mîntuirea prin Biserică.

■ Vineri, 27 septembrie 1985, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a primit, la reședința mitropolitană din Sibiu, vizita unor membri ai asociației canadiene: La Fondation Roumaine de Montreal, în frunte cu președintele său d-l Dumitru Ionaș, cu care prilej s-a vizitat și Centrul mitropolitan din Sibiu.

■ Sîmbătă, 28 septembrie 1985, Centrul mitropolitan din Sibiu a fost vizitat de d-l prof. univ. K. Hitschins din S.U.A., cu care prilej distinsul oaspete american a avut o convorbire cu Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

■ Joi, 19 septembrie 1985, Centrul mitropolitan din Sibiu a fost vizitat de d-l Uffe Gjerding, secretarul pentru Europa al Comisiei CICARWS al Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Cu acest prilej oaspetele a avut o întrevedere cu Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

ALBA IULIA

■ La Praznicul Adormirii Maicii Domnului — 15 august — P. S. Episcop Emilian, înconjurat de un sobor de preoți, a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească la Mănăstirea Sînmartinul de Cîmpie, continuînd tradiția creată de Centrul Eparhial în cei 10 ani care au trecut de la refacerea Episcopiei.

■ Duminică, 25 aug., P. S. Episcop Emilian a săvîrșit slujba binecuvîntării bisericii Sf. Nicolae din Cîmpeni-Deal, care prin osteneala P. C. Prot. Gh. Benchea și prin jertfelnicia credincioșilor a fost împodobită cu o frumoasă pictură în frescă.

În bogatul său cuvînt de învățătură rostit cu acest prilej, P. S. Sa a reliefat statornicia în credință și în iubirea de pămîntul strămoșesc a locuitorilor din frumoasa țară a moților, hărnicia și dîrzenia lor, iar în acești ani binecuvîntați, de deplină libertate religioasă, dragostea și atașamentul lor față de biserica strămoșească.

■ La Praznicul Tăierii capului Sf. Ioan Botezătorul, P. S. Episcop Emilian înconjurat de un sobor de preoți de la Centrul Eparhial a oficiat slujba parastasului la Schitul Sf. Ioan Botezătorul din Alba Iulia, întru pomenirea celor trei episcopi care-și dorm aici somnul de veci: episcopul Ioan Stroia, episcopul Policarp Morușca și episcopul Veniamin Nistor.

ORADEA

■ Duminică, 18 august 1985, P. S. Episcop Vasile a binecuvîntat lucrările de înnoire a bisericii „Pogorîrea Sf. Duh" din *Salonta*, prot. Oradea, care în ultimii ani a fost împodobită cu o frumoasă pictură. Preotul paroh Alexandru Martin a fost distins cu rangul de *iconom*. După-masă, ierarhul a săvîrșit vecernia în cealaltă biserică din Salonta, cu hramul „Înălțarea Domnului", păstorită de tînărul preot Nicolae Marian. La ambele slujbe, predica a fost ținută de păr. prof. de teologie Dr. Teodor Bodogae de la Sibiu, iar ierarhul a ținut cîte un ziditor cuvînt de învățătură.

■ Duminică, 25 august 1985, arhipăstorul a oficiat slujba de binecuvîntare a bisericii „Sf. Arh. Mihail și Gavril" din parohia *Sîntandrei*, prot. Oradea, care în anii 1984—1985 a fost înfrumusețată cu o pictură neobizantină. Preotul-paroh Ioan Lucăcel a fost distins cu rangul de *iconom-stavrofor*. După masă, a oficiat vecernia în parohia vecină, *Girișul de Criș*, unde cele două biserici se află în curs de renovare, fapt pentru care ierarhul i-a felicitat pe credincioși și pe păstorul lor sufletesc, Ioan Cîmpianu, care a fost distins cu rangul de *iconom*.

■ Duminică, 1 septembrie 1985, P. S. Episcop Vasile a binecuvîntat biserica din parohia *Pișcari*, prot. Carei, care în ultimii ani a fost înnoită în exterior și interior. Preotul paroh Vasile Bota a fost distins cu rangul de *iconom*. Ierarhul, în cuvîntul de învățătură, a lăudat virtuțile creștinești și cetățenești ale credincioșilor, precum și vrednicia păstorului lor sufletesc.

■ Duminică, 8 septembrie 1985, de sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, chiriarhul a oficiat slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia *Pomi*, prot. Satu Mare, care de asemenea a fost renovată în ultimii ani. Chiriarhul a adus cuvinte de apreciere credincioșilor pentru această însemnată realizare.

Un mare medic și patriot: Iuliu Hațieganu

S-au împlinit zilele acestea 100 de ani de cînd în familia destoinică de cărturari transilvăneni a preotului Hațieganu din Dîrja—Panticeu (actualul județ Cluj), se naștea cel de-al cincilea băiat, din cei 13 copii. A fost botezat Iuliu și i-a fost dat să-și înscrie numele și prenumele cu majuscule, cu litere de aur, în Pantheonul neamului Românesc.

Puțini știu că Iuliu nu s-a pregătit pentru cariera medicală, ci pentru cea preoțească. Dar pînă la urmă s-a înscris la Facultatea de medicină din Cluj.

Răspunzînd, cu fapte, la îndemnul genial al Luceafărului poeziei românești Mihai Eminescu (citez) „Patriotismul nu e numai iubirea țărinei, ci iubirea trecutului" (vezi „Opera politică" M. Eminescu), editura clujeană „Dacia" a ținut să cinstească Centenarul nașterii marelui român tipărind anul acesta un volum, o antologie prefațată de medicul Ștefan Blăjan și intitulată „Contemporanii și urmașii despre I. Hațieganu".

Este, am putea spune fără a exagera, un veritabil „colocviu", la care sînt citați în cele 266 pagini ori în bibliografia selectivă ce cuprinde 158 titluri, toți cei care l-au cunoscut mai bine ori mai puțin pe marele medic, cărturar și patriot. Din acest volum ni se conturează nouă, cititorilor, mai vie imaginea unui om intrat în legendă, căci academicianul Iuliu Hațieganu, reprezintă astăzi o flacără vie, o icoană nemuritoare. Să ne reamintim împreună.

A fost primul profesor de clinică medicală a Universității Daciei Superioare, primul decan al Facultății de medicină din Clujul românesc de după marea Unire, creator de școală medicală. În anii grei, de retrițe, (1940—1944) a fost un înțelept Rector al Universității Cluj—Sibiu. A dat medicinei mondiale o lucrare unică, inegalabilă, împreună cu fostul său student Ioan Goia „Tratatul elementar de semiologie și patologie (1934)". Chiar și astăzi, după mai bine de 50 de ani de la apariție, acest tratat este pus la temelia științelor medicale. Tot erudiția de clinician emerit l-a dus spre o altă lucrare unică: „Clinică și patologie medicală" (2 vol. 1955—1958). Așadar a fost deschizător de drumuri, om de știință eminent, clinicean desăvîrșit. Dar imaginea omului Iuliu Hațieganu ar fi ciuntită dacă am trece cu vederea faptul că a mai fost animator al vieții culturale și sportive din Ardeal. A colindat satele, inițiind acțiuni de higienă socială. A fost unul din fruntașii „Astrei". A înființat, cu mari sacrificii bănești personale, unul din cele mai frumoase parcuri sportive din România (poate și din Europa) în memoria unicului său fiu Tuțu, pierdut la vîrsta de 10 ani! A inițiat asociația „Șoimii Carpaților" pentru dezvoltarea armonioasă a tineretului, mai ales a celui de la sate. A fost chiar tribun al asociației.

„Gruparea numită „Gînd românesc" a organizat o serie de audiențe, coruri pentru pregătirea țăranilor, așezămintele Școli țărănești de la Cluj, a ținut un ciclu de conferințe pentru intelectuali și în fine a publicat o revistă cu același nume care este o mîndrie a literaturii ardelene, apărînd sub conducerea domnului I. Chinezu." (Dr. T. Spârchez — douăzeci de ani de activitate românească la Clinica medicală I — Tip. Cartea Românească — Cluj—Sibiu, 1941 — pag. 267—272).

Sîntem datori cu o precizare: inițiatorul și „sufletul" grupării „Gînd românesc" este tot Iuliu Hațieganu.

Să nu uităm că din clinica ce a condus-o fără întrerupere peste 40 de ani au plecat 12 profesori universitari crescuți de maestru, mulți membri ai Academiei și a celei de medicină.

Așadar, se împlinesc spusele lui Pliniu cel Tînăr: „Certissima divinitas fides sunt boni succesores."

Sînt, aceste cuvinte, un corolor al vieții pilduitoare și trudei neobosite a omului plecat să cucerească lumea din casa unui preot.

Și alte cuvinte, tot în limba sfîntă a strămoșilor noștri, cuvinte ce străjuiesc peste ani ctitoria acestui om de omenie, Parcul Sportiv, aflat pe frontispiciul porții cioplite în lemn, sînt o oglindă a țelurilor vieții sale: „Pro patria est ludere" — adică „pentru patrie este ceea ce facem".

Ar fi multe de spus în scris, despre Iuliu Hațieganu, căci așa cum afirma unul dintre foștii săi studenți și colaboratori, prof. univ. dr. docent Ioan Goia, în articolul „Un maestru al medicinei românești" (apărut în revista „Tribuna" — Cluj, nr. 18/5 mai 1960) „rareori s-au găsit înmănunchiate într-un singur om atîtea calități".

De asemenea, ne revin în minte, cu multă plăcere, cu satisfacție, spusele medicului francez Emile Sergent: „Iuliu Hațieganu este, se pare, cea mai completă personalitate contemporană."

Ar fi greu, într-un singur articol modest, să cuprinzi tot sensul vieții unui titan al medicinei românești a secolului al XX-lea!

Am căutat — doar — să-i aducem un cald omagiu, cu prilejul centenarului nașterii sale, celui care va rămîne pentru totdeauna în memoria unui popor: MAGISTER MAGNUS.

Mircea Munteanu
Cluj-Napoca

Semnalăm... Semnalăm...

● *Andrei Pleșu publică niște interesante „Însemnări despre Constanin Noica", sub titlul: ÎNTRE FILOSOFIE ȘI ÎNȚELEPCIUNE (în revista Ateneu, nr. 5, 1985, p. 5) sub ciudatul generic: „Tribuna ideilor (asta merge! n. n.), Știință, Economie"! Autorul însemnărilor încearcă o delimitare între „autorul" Noica și omul Noica, dirijîndu-și demonstrația spre descoperirea omului, și spre arătarea că omul contează mai mult decît opera, în vremea noastră. „Cine vrea să afle în Noica, ceva care să merite mai mult decît respectul, trebuie să vadă în el mai mult decît opera lui scrisă... Exemplară e tocmai biografia lui". Se oprește apoi asupra uneia din calitățile secundare ale filozofului:* buna dispoziție. *Acesta face filozofia sa „lipsită de dimensiunea tragicului", de aceea el nu e calificat să fie „maestru spiritual", ci pedagog și prezență, creator de spectacol, intelectual, o fermecătoare personalitate, lipsită de competența concretului. El e mai degrabă unul care știe să creeze un spațiu al așteptării maestrului. Un Socrate așadar, am zice noi. Un maestru al maieuticii născător de metode de naștere de oameni. Unul care îi face pe oameni să-și descopere statuia din ei, să ancoreze la un liman solid, să le re-cristalizeze corpul și esența cum zice Pleșu. Dar despre unii ca aceștia Andrei Pleșu spune că ar fi maeștri spirituali, pe cînd Noica ar fi doar pedagog și filozof. Se vede că e totuși și un maestru spiritual care se ignoră. Dacă se ignoră!*

Însemnările lui Andrei Pleșu sînt strălucitoare, sclipitoare. În lumina lor, pe mijlocul paginii iese la lumină dintr-o încăpere un Noica zîmbitor, iradiind bună dispoziție, *așa cum îl cunoaștem toți. Sub adăpostul zîmbetului se pot ascunde însă atîtea gînduri grele, adesea grave, tot așa cum și inversul e adevărat, la marii comici care spun glume în stare să-i facă pe alții să moară de rîs, iar ei se păstrează în seriozități de filozofi. Dar, întorcîndu-ne la Noica, buna lui dispoziție poate să nu însemneze altceva, decît că există și posibilitatea tratării tragicului cu bună dispoziție. Filozofic. Pe această temă s-ar mai putea discuta. Andrei Pleșu are dreptate: biografia lui Noica e tot atît de grăitoare ca și scrisul său. Nu știu însă, care îl încifrează și care îl descifrează?*

● *Un studiu bine informat și util pentru cei care studiază continuitatea scrie Monica Vlaicu în „Revista Arhivelor", (nr. 1, 1985, p. 36—43):* „Georg Soterius și scrierile sale despre continuitatea românilor". *Georg Soterius e un sas din Bunești (Scaunul Sighișoarei), fiu de pastor, născut în jurul anului 1673, cu studii la Sibiu și Wittenberg. După peregrinări prin Europa de vest și de nord, revine la Sibiu iar în anul 1708 e ales pastor în Criț, unde rămîne pînă la moarte, în 1728. A scris, printre altele:* Historia Daciae Antique, Transilvania Celebris... *pline de date extrem de importante pentru istoria românilor.*

● *Din mare iubire pentru Platon și din supărare pe cei care nu-l citesc pînă la capăt, C. Noica aruncă vorbe grele la sfîrșitul unui eseu intitulat:* „Cuvînt prevenitor pentru cititorul „Republicii" lui Platon" *(Flacăra, nr. 3, 1985, p. 15). E delicat totuși filozoful. Titlul adevărat ar fi* „Cuvînt mustrător" *pentru cei care știu doar că Platon i-a dat afară pe poeți din „Republica" sa. Dacă ar citi pînă la capăt cartea, ar vedea că la sfîrșit i-a rechemat. Îi dăduse afară pentru că erau neînfrînați și lipsiți de respect față de zei. I-a rechemat cînd și-a consolidat cetatea și cînd a crezut că-i poate învăța „a vorbi cu rațiune în favoarea plăcerii". Și iată cuvintele mînioase adresate cititorului superficial:* „Să nu citească „Republica" dacă nu o poate citi bine, și s-o lase veacurilor viitoare, pe care mai degrabă dialogul acesta decît creațiile noastre le va atinge". *Putea, protejîndu-și filozoful de răstălmăciri, să-i scape și vorbe mai aspre. Docții — căci se pretind docți cei care își reclamă familiaritatea (mai mult chiar decît familiarizarea) cu Platon — care îl citesc pe jumătate, care îl semi-citesc, se numesc într-un fel care începe tot cu* semi. *Dar dacă n-a spus-o Noica, cine ar avea dreptul s-o spună în locul lui?*

● *Hristu Cândroveanu aduce știrea că a existat și „UN DUBLET AROMÂN AL ȘCOLII ARDELENE" (Luceafărul, nr. 3, 1985, p. 1, 7) care ar fi trebuit să se numească* Școala Moscopoleană, *după numele orașului Moscopole, de unde au plecat în lume reprezentanții ei, după anul 1788 cînd orașul a fost distrus de turcii lui Ali-Pașa. Înainte de distrugere, orașul avea 60.000 de locuitori. Astăzi se află în Albania de sud-vest. De aici au plecat familii renumite, precum baronii Sina și Dumba, Șaguna, Mocioni, Gojdu, cu ramificații în Ardeal, Buda și Viena. Orașul avusese din 1730 o tipografie, iar din 1744 o* Noua Academie.

În afara celor pomeniți mai sus, Hristu Cândroveanu arată că „Școala" a dat numeroși oameni de cultură, avînd aceleași țeluri ca și contemporanii din Școala Ardeleană. *Sînt amintiți: Teodor Anastasie Cavalioti (1728—1786), Daniil Moscopoleanul (n. 1770), Constantin Ucuta, Gheorghe Constantin Ruja, Mihail G. Boiagi, Nicolae Ivanovici, autor al unui dicționar în cinci limbi, Dimitrie Nicolae Darvari ș. a. Aproape toți sînt autori de gramatici, dicționare, abecedare, angajați în păstrarea limbii și în lupta cu cei care voiau să le-o omoare. S-a încercat la un moment dat chiar înlocuirea grecismelor din limba aromână cu cuvinte românești de origine latină, așa cum Petru Maior cerea înlocuirea cuvintelor slave de la noi cu lexic aromân de origine latină. Se spera că se va obține în felul acesta o limbă română mai curată, latinizată.*

Iată lucruri care nu ar trebui uitate niciodată. Am citit articolul lui Hristu Cândroveanu cu emoție și cu un oarecare sentiment de vinovăție!

● *Despre monografia lui Ion Dodu Bălan,* Ioan Slavici *(Ed. Albatros, 1985), scrie în „România literară" (nr. 22, 1985, p. 10), Teodor Vârgolici. Elogios. Precum se și cuvenea. În „Contemporanul" (nr. 24, 1985, p. 11) scrie tot atît de elogios Nicolae Jiplea.*

● *E limpede acum de ce de la o vreme Valeriu Anania tace: scrie!* „Salba Carpaților", *promisă mai demult. Va apare în Editura Sport-Turism. Un lung fragment, intitulat „Șarpele Tismanei", publică „România literară" (nr. 22, 1985, p. 14—15). Se anunță a fi de aur salba!*

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*; corector: Pr. *Vartolomeu Constantinescu*.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă P. O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poștală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |